



BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding

**Leraar voortgezet onderwijs van de
eerste graad in Lichamelijke Opvoeding**
voltijd en deeltijd

Christelijke Hogeschool Windesheim

**De kracht van
kennis.**

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding

**Leraar voortgezet onderwijs van de
eerste graad in Lichamelijke Opvoeding
voltijd en deeltijd**

Christelijke Hogeschool Windesheim

CROHO nr. 35025

Hobéon Certificering

Datum

26 januari 2015

Auditpanel

Drs. W.G. van Raaijen

Prof. dr. K. Breedveld

Drs. F. van de Ven

Drs. F. Jacobs

K. Vreeburg

Secretaris

I.M. Gies Broesterhuizen

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	3
3.	INLEIDING	7
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	9
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	25
6.	AANBEVELINGEN	27
BIJLAGE I	Scoretabel	29
BIJLAGE II	Opleidingsspecifieke eindkwalificaties	31
BIJLAGE III	Schematisch overzicht opleidingsprogramma	33
BIJLAGE IV	Programma, werkwijze en beslisregels	37
BIJLAGE V	Lijst geraadpleegde documenten	43
BIJLAGE VI	Overzicht auditpanel	45

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Christelijke Hogeschool Windesheim
status instelling (bekostigd of rechtspersoon voor hoger onderwijs)	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief onder voorwaarden (besluit d.d. 27 juni 2014)
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	Opleiding tot Leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding
registratienummer croho	35025
domein/sector croho	Onderwijs
oriëntatie opleiding	Hbo
niveau opleiding	Bachelor
graad en titel	Bachelor of Education
aantal studiepunten	240
afstudeerrichtingen	Niet van toepassing
onderwijsvorm	Competentiegericht
locatie	Zwolle
variant	Voltijd en Deeltijd
relevante lectoraten	Het lectoraat Bewegen, School en Sport
datum audit / opleidingsbeoordeling	22 en 23 oktober 2014
contactpersoon	A.A. van der Ven, coördinator Kwaliteit & Accreditatie AA.van.der.Ven@windesheim.nl

Basisgegevens **hbo-bacheloropleiding** Leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding, voltijd en deeltijd¹

bron: Kritische Reflectie Leraar VO eerstegraads Lichamelijke Opvoeding
peildatum: 9 april 2014

instroom (aantal)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
▪ voltijd	207	197	245	211	231	166
▪ deeltijd*	16	N.v.t.	21	N.v.t.	22	N.v.t.
uitval (percentage)**						
uit het eerste jaar ²	2007	2008	2009	2010	2011	2012
▪ voltijd	20	18	12	16	19	23
▪ deeltijd	6	N.v.t.	14	N.v.t.	14	N.v.t.
uit de hoofdfase ³				2006	2007	2008
▪ voltijd				17	18	20
▪ deeltijd				N.v.t.	0	N.v.t.
rendement (percentage) ⁴				2007	2008	2009
▪ voltijd				67	64	58
▪ deeltijd				100	N.v.t.	72
docenten (aantal + fte)			aantal		Fte	
▪ voltijd/deeltijd			49		35	
opleidingsniveau docenten (percentage) ⁵			Bachelor	Master	PhD.	
▪ voltijd/deeltijd***			63	33	2	
docent-student ratio ⁶			1:25			
▪ voltijd/deeltijd****			1:25			
contacturen (aantal) ⁷			1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar
▪ voltijd			19	13	14	7
▪ deeltijd			6	6	6	*****

* De deeltijdvariant start eens per twee jaar.

** De uitval is inclusief studenten die naar een andere opleiding(svorm) overstappen.

*** Eén docent heeft een mbo-vooropleiding.

**** De docent-studentratio is gebaseerd op alle voltijd-opleidingen binnen de CALO in 2013 (zie Inleiding).

***** De deeltijdvariant heeft een studieduur van drie jaar.

¹ Bron: Basisgegevens opleidingsbeoordeling 'Indicatoren en definities', Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie, 11 september 2012.

² Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten.

³ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur zonder het diploma te hebben behaald alsnog uitvalt uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

⁴ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

⁵ Het aandeel docenten (onderwijzend personeel) met een hbo, master en PhD in het totaal aantal docenten (onderwijzend personeel).

⁶ De verhouding tussen het totaal aantal ingeschreven studenten en het totaal aantal fte's aan onderwijzend personeel van de opleiding in het meest recente studiejaar.

⁷ Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacttijd, voor ieder jaar van de opleiding.

2. SAMENVATTING

Christelijke Hogeschool Windesheim (Windesheim) verzorgt sinds 1986 de hbo-bacheloropleiding '*Leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in lichamelijke opvoeding*' (LO) in een voltijd- en een deeltijdvariant in Zwolle. LO leidt studenten op voor het beroep van docent lichamelijke opvoeding met een eerstegraads onderwijsbevoegdheid voor het lesgeven in het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en het beroepsonderwijs.

Standaard 1. Beoogde eindkwalificaties

Het opleidings- en beroepsprofiel van de opleiding LO van Windesheim is gebaseerd op het 'Beroepsprofiel leraar lichamelijke opvoeding' van 2004 en het 'Landelijk Opleidingsprofiel Leraar Lichamelijke Opvoeding' van 2005. In dit profiel zijn de eindkwalificaties uitgewerkt naar inhoud, niveau en oriëntatie. De opleiding LO hanteert thans voor beide varianten de zeven landelijk vastgestelde eindkwalificaties. De opleiding LO voegt aan de HBO-kernkwalificaties een extra Windesheim-kwalificatie 'Zelfsturing op de eigen studie en loopbaan' aan toe. Met ingang van het studiejaar 2014-2015 neemt de opleiding LO het herziene beroeps- en opleidingsprofiel als uitgangspunt voor haar eindkwalificaties.

De opleiding onderscheidt zich nadrukkelijk van andere opleidingen LO in Nederland met een eigen praktijktheorie, ethisch-pedagogische visie en expertise op het gebied van didactiek en motorisch leren. Daarnaast neemt de opleiding op het gebied van ICT een voorhoede positie in. Praktijkgericht onderzoek is ondersteunend aan het beroep docent lichamelijke opvoeding. De opleiding kiest er daarom voor om zich te richten op het ontwikkelen van onderzoekend vermogen en een kritische houding bij de studenten. Studenten komen tijdens de studie in aanraking met praktijkgerichte onderzoeksmethoden die relevant zijn voor het vakgebied: bevragen, observeren, meten en literatuurstudie.

Ten aanzien van internationalisering focust de opleiding zich in eerste instantie op het aanbieden van stagemogelijkheden voor de eigen studenten in het buitenland en het zelf aanbieden van onderwijsprogramma's voor buitenlandse studenten.

De opleiding neemt deel aan het Hogescholen Sport Overleg en het Overlegorgaan van de Opleidingsmanagers van de zes ALO's, overlegt regelmatig met de eigen Veld Advies Commissie en heeft structureel contact met bij de opleiding betrokken samenwerkingspartners.

Het auditpanel komt ten aanzien van deze standaard voor beide varianten tot het oordeel 'goed'. De beoogde eindkwalificaties die afgestudeerden dienen te verwerven, sluiten aan bij het profiel waartoe de opleiding haar studenten wil opleiden. Het auditpanel is onder de indruk van het gedragen en zorgvuldig uitgewerkte profiel. Daarnaast heeft de opleiding nu een duidelijke ambitie ten aanzien van het praktijkgericht onderzoek. In het studiejaar 2014-2015 krijgt onderzoek vanuit de gemeenschappelijke eindkwalificaties een explicietere plek doordat wordt aangesloten bij het nieuwe opleidings- en beroepsprofiel. Ook de doelstelling van de opleiding rond internationalisering vindt het auditpanel geschikt voor een opleiding tot docent LO. Bovendien is de opleiding goed op de hoogte van actuele ontwikkelingen in het vakgebied en houdt zij haar eindkwalificaties actueel.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

De opleiding LO valt samen met de hbo-bacheloropleidingen Sport en Bewegen (S&B) en Psychomotorische Therapie (PMT) onder het opleidingsinstituut Calo. De Calo voert sinds het studiejaar 2012-2013 veranderingen door in het curriculum van haar opleidingen (o.a. de versterking van de oriëntatie- en selectiefunctie van de propedeuse, de implementatie van een onderwijsmodel met keuzeminor, de ontwikkeling van opleidingsoverstijgende minoren en de gelijkschakeling van het deeltijd- met het voltijdprogramma).

Beide varianten van de opleiding LO hebben (grotendeels) dezelfde programma-inhoud. De vormgeving van de programma's verschilt:

- De voltijdvariant duurt vier jaar. De studenten die deze variant zijn gestart binnen de Calo, volgen in de propedeuse voor een deel gezamenlijk onderwijs met studenten S&B en PMT. De hoofdfase is voor de voltijdvariant van elke opleiding specifiek.
- De driejarige deeltijdvariant start om het jaar. Studenten die beschikken over eerder verworven competenties, kunnen in deze variant instromen.

De eigen praktijktheorie is onderliggend aan de invulling van het onderwijs en is sturend voor de wijze waarop de opleiding het onderwijs concretiseert.

De versterking van de aandacht voor praktijkgericht onderzoek en de explicitering daarvan in een voor de studenten herkenbare onderzoekslijn in de programma's in aansluiting op de beoogde eindkwalificaties is een goede en tevens noodzakelijke ontwikkeling. De eerste verbeteringen zijn reeds doorgevoerd.

De opleiding geeft invulling aan haar doelstelling rond internationalisering. De internationale oriëntatie is voor de voltijd-, maar vooral voor de deeltijdstudenten nog wel wat vrijblijvend van aard.

Een vast kernteam verzorgt het onderwijs van voltijd en de deeltijd. De docenten beschikken over (recente) praktijkervaring, hebben veelvuldig contact met het werkveld en voeren er allerlei activiteiten mee uit. Dat de docenten nog niet allemaal in het bezit zijn van een mastergraad, is te verklaren vanuit de historie. Dit doet echter niets af aan de kwaliteit van het docententeam. De opleiding zet nadrukkelijk in op de deskundigheidsbevordering.

Het auditpanel komt bij deze standaard tot het oordeel 'goed'. De opleiding biedt een coherente en praktijkgerichte leeromgeving voor de studenten. Het profiel dat de opleiding gekozen heeft, krijgt een mooie uitwerking in de programma's. De vernieuwing van de curricula draagt bij aan toekomstbestendige programma's voor de voltijd en de deeltijd (bv. een meer opleidingsspecifieke propedeuse, explicietere plaats van praktijkgericht onderzoek en meer ruimte voor interactie met het lectoraat). Het auditpanel is onder de indruk van de vakinhoudelijke expertise van de docenten, hun inzet voor de opleiding en hun passie voor het vakgebied. Daarnaast heeft het waardering voor de wijze waarop de opleiding inzet op deskundigheidsbevordering. Wel vraagt het aandacht voor de stevige werkdruk. Tevens is het auditpanel positief over de state-of-the-art (sport)faciliteiten in het nieuwe 'Z-gebouw' die de opleiding vanaf het studiejaar 2014-2015 gebruikt voor het praktijkonderwijs.

Standaard 3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Het toetsbeleid van de opleiding LO is gebaseerd op het Opleidings- en Toetskader en het toetsbeleidsplan van de Calo. Sinds 2013-2014 werkt de opleiding LO continu aan de verbetering van het toetsen en beoordelen (bv. het opstellen van toetsplannen, transparantie in het toetsen en beoordelen, deskundigheidsbevordering op het gebied van toetsen en beoordelen bij de docenten). De gezamenlijke examencommissie van de drie hbo-bacheloropleidingen van de Calo heeft in samenwerking met de toetscommissie de afgelopen jaren aantoonbaar gewerkt aan het borgen van de kwaliteit van het toetsen en beoordelen. Met het verruimen van het aantal beschikbare uren voor het uitvoeren van de werkzaamheden, zal de examencommissie haar kwaliteitsborgende rol nog beter en meer proactief gaan vervullen.

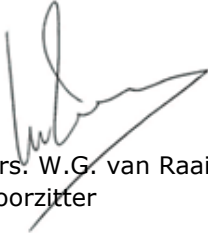
Het auditpanel komt bij deze standaard tot het oordeel 'voldoende'. Het vond de toetsen die het van beide varianten bekeek, qua inhoud van het niveau dat in de betreffende studie jaren verwacht mag worden van studenten van een hbo-bacheloropleiding. Daarnaast was het positief over het vakinhoudelijke niveau van de studenten in met name de eindwerken *Eindstage*, *Vakvisie* en *Handelingsplan*. In het eindwerk *Project/Scriptie* vindt het auditpanel de methodologische kwaliteit bij een groot deel van de studenten aan de magere kant. Dit vond het auditpanel niet opmerkelijk, gelet op het feit dat de studenten van wie het de eindwerken bekeek, de herziene programma's met meer en explicietere aandacht voor onderzoeksvaardigheden niet hebben gevolgd.

Bovendien hanteert de opleiding in vergelijking met de doelstelling en de eisen die zij daaraan stelt, een beperkt aantal EC's voor het eindwerk *Project/Scriptie*. De getroffen maatregelen rond praktijkgericht onderzoek geven het auditpanel het volste vertrouwen, dat zowel in de voltijd als in de deeltijd verbeteringen zichtbaar zullen worden in de eindwerken *Project/Scriptie* die vanaf het studiejaar 2014-2015 gereedkomen.

Algemene conclusie:

Gelet op het vakinhoudelijke niveau van de afgestudeerden van de opleiding LO, concludeert het auditpanel dat de opleiding haar ambities voor een aanzienlijk deel waarmaakt. Het auditpanel is met name positief over de keuze voor het profiel en de plaats die dit profiel krijgt in het programma, de krachtige leeromgeving, het bevlogen, betrokken en vakbekwame docententeam, de moderne voorzieningen in het 'Z-gebouw' en de relevantie van de eindwerken voor de praktijk. Op grond van de beslisregels van de NVAO komt het auditpanel voor beide varianten derhalve tot de overall kwalificatie 'voldoende' en adviseert het de NVAO de opleiding te accrediteren voor een periode van zes jaar.

Den Haag, 26 januari 2015



Drs. W.G. van Raaijen,
voorzitter



I.M. Gies Broesterhuizen,
secretaris

3. INLEIDING

Het voorliggende beoordelingsrapport is de resultante van een zogeheten 'Beperkte Opleidingsbeoordeling' van de hbo-bacheloropleiding Leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding (LO), die op 22 en 23 oktober 2014 is uitgevoerd door een auditpanel van onafhankelijke deskundigen (zie bijlage VI voor een toelichting) aan de hand van het NVAO-beoordelingskader⁸.

De beoordeling heeft in een geclusterde vorm plaatsgevonden samen met de hbo-bacheloropleiding Sport en Bewegen (S&B). Windesheim stuurt beide opleidingen gezamenlijk aan. De inhoud van dit beoordelingsrapport en het beoordelingsrapport van de opleiding S&B⁹ hebben daardoor onderdelen gemeenschappelijk. Dit rapport behandelt achtereenvolgens de bevindingen, overwegingen en conclusies van het auditpanel over de opleiding LO op de drie kwaliteitsstandaarden 'beoogde eindkwalificaties', 'onderwijsleeromgeving' en 'toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties'.

Positionering van de opleiding LO binnen de hogeschool

Met circa 60 opleidingen, 21.000 studenten en 1.800 medewerkers is Windesheim één van Nederlands grotere hbo-instellingen. De in de regio verankerde, innoverende kennisinstelling heeft een hoofdvestiging in Zwolle. In Zwolle zijn de opleidingen geclusterd in de vier domeinen: *Bewegen & Educatie*, *Business*, *Media & Recht*, *Gezondheid & Welzijn* en *Techniek*. Binnen het domein *Bewegen & Educatie* biedt Windesheim onder meer het opleidingsinstituut Calo aan met zijn drie hbo-bacheloropleidingen LO, S&B en PMT. De nevenvestiging in Almere, ook wel *Windesheim Flevoland* genaamd, beschouwt Windesheim als vijfde domein. De opleidingen van de Calo worden uitsluitend in Zwolle verzorgd.

Karakteristiek van de Calo

Het opleidingsinstituut Calo is een Resultaat Verantwoordelijke Eenheid en staat onder leiding van een directeur. De drie hbo-bacheloropleidingen van de Calo zijn elk verbonden aan verschillende resultaatverantwoordelijke teams (RVT) met ook een eigen hogeschoolhoofddocent. De studenten van deze drie opleidingen volgen in de propedeuse voor een deel gezamenlijk onderwijs. Het gemeenschappelijke inhoudelijke fundament van zijn opleidingen is een kracht, waar de Calo trots op is. Het opleidingsinstituut is niettemin voortdurend in beweging en in ontwikkeling. Zo voert de Calo sinds het studiejaar 2012-2013 een curriculumverandering door in haar opleidingen en vindt vanaf 2014 een strategische heroriëntatie plaats. In dit beoordelingsrapport worden deze ontwikkelingen nader toegelicht

Karakteristiek van de opleiding LO

De opleiding LO maakt sinds 1986 deel uit van Windesheim en bestaat uit een voltijd- en een deeltijdvariant. In tegenstelling tot de voltijd die vier jaar duurt, bestaat de deeltijd uit drie studiejaren. Studenten die beschikken over eerder verworven competenties, kunnen deze deeltijdvariant volgen. Beide varianten hanteren dezelfde eindkwalificaties en (grotendeels) dezelfde programma-inhoud. De vormgeving van het programma verschilt. Elk jaar studeren gemiddeld 750 studenten aan de opleiding LO, waarvan 200 eerstejaars. De deeltijdopleiding start om het jaar met ongeveer 20 studenten. De opleiding LO leidt studenten op voor het beroep van docent lichamelijke opvoeding met een eerstegraads onderwijsbevoegdheid¹⁰.

⁸ Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Beperkte of Uitgebreide opleidingsbeoordeling, Nederlands-Vlaamse Accreditatie organisatie d.d. 22-11-2011.

⁹ Beoordelingsrapport *hbo-bacheloropleiding Sport en Bewegen* Christelijke Hogeschool Windesheim d.d. 26 januari 2015 versie 2.0.

¹⁰ Met een eerstegraads onderwijsbevoegdheid mag een docent lesgeven in het (speciaal) basisonderwijs, aan alle klassen van de havo en het vwo in het (speciaal) voortgezet onderwijs, in het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs en in het beroepsonderwijs en volwasseneneducatie.

Ontwikkelingen na vorige accreditatie van de opleiding LO

In juni 2008 vond de vorige visitatie van de opleiding plaats. LO is toen positief beoordeeld. In november 2009 besloot de NVAO dit oordeel over te nemen en accreditatie te verlenen aan de opleiding. Sindsdien zijn de aandachtspunten die het toenmalige panel naar voren bracht, door de opleiding aantoonbaar opgepakt en zijn er verbeteringen op deze en andere punten doorgevoerd (zie Tabel 1 – Verbeteringen audit).

Aandachtspunten en Verbeteringen	
Op het gebied van de doelstelling onderkent het panel dat de opleiding geen internationaal platform kent waarin eindkwalificaties besproken worden, maar is van mening dat de opleiding zich op zijn minst binnen Nederland zou moeten profileren.	De opleiding profileert zich (zie ook Standaard 1) door de eigen praktijktheorie, die onder andere via uitwerkingen in basisdocumenten de huidige invulling van de praktijk van het vak LO in sterke mate beïnvloedt. Op ICT-gebied neemt de opleiding een voorhoede positie in. Zij werkt daarbij samen met (stage)scholen en het lectoraat Beweging, School en Sport. Het lectoraat is aangesloten door het onderzoek <i>Digitalisering in de gymles</i> .
Ten aanzien van het programma doet het panel een aantal aanbevelingen. 1) De opleiding heeft voldoende aandacht voor toegepast onderzoek. Deze aandacht wordt echter te onduidelijk en onvoldoende verantwoord. 2) Er is veel aandacht voor actuele ontwikkelingen, maar dat mag meer terugkomen in het curriculum 3) meer internationale literatuur gebruiken, 4) het competentiegericht onderwijs nog verder ontwikkelen, via integraal toetsen.	De opleiding heeft een leerlijn onderzoek ontwikkeld (zie ook Standaard 2). Deze leerlijn is door de opleiding gelegitimeerd en sluit aan bij uitgangspunten voor praktijkgericht onderzoek van de Calo en van het domein. Voor studenten zijn studiedagen ingevoerd waarin actuele zaken uit het werkveld aan bod komen. Gastdocenten uit het werkveld leveren daarin een belangrijke bijdrage. Binnen specifieke onderwijseenheden is aandacht voor recente ontwikkelingen. In de opleiding wordt beperkt (vertaalde) internationale literatuur benut. Voor de specifieke invulling van het vak LO in Nederland gebruikt de opleiding teksten, die over het algemeen Nederlandstalig zijn. Studenten nemen wel kennis van vakconcepten (bv. uit Duitsland en uit de Angelsaksische landen). De literatuur waarbij sprake is van keuzeplicht bevat Engels- en Duitstalige teksten. Er zijn aan het einde van elk studiejaar integrale toetsen in de vorm van assessments ingevoerd. Ook wordt het bachelorniveau integraal getoetst, waardoor het competentiegericht onderwijs beter tot zijn recht komt.
Over het thema resultaten heeft het panel twee opmerkingen gemaakt. Ten eerste geeft het aan dat bij een aantal eindproducten het gebruik van de juiste onderzoeksmethodologie ontbreekt. Ten tweede vindt het panel dat studenten (te) laat in de studie uitvallen. Het panel vraagt zich af of er in de propedeuse wel voldoende geselecteerd wordt.	In twee eindwerken hanteren studenten de onderzoekscyclus (zie ook Standaard 3). Ter voorkoming van late uitval is de BSA-norm in de propedeuse verhoogd naar 54 EC. Ook wordt binnen het gemeenschappelijke deel van de propedeuse voor de studenten meer ruimte gecreëerd zich te richten op vraagstukken die samenhangen met het werkveld van de door hen gekozen opleiding. Het mentoraat en de studieloopbaanbegeleiding (SLB) in de propedeuse zijn gescheiden, waardoor de studenten eerder en nadrukkelijker op hun studie- en professionele loopbaan worden begeleid. Daarnaast is de omvang van de werkveldoriëntatie voor LO in het tweede semester uitgebreid van één dag naar twee dagen. De beroepsgerichte stage wordt nu opleidingsspecifiek ingevuld (eerder in de gezamenlijkheid van de drie opleidingen). Dit leidt tot een meer gerichte voorbereiding op de toekomstige werkcontext. Een andere oorzaak voor de late uitval zijn blessures van studenten. Sinds twee jaar screent de opleiding tijdens de testdagen studenten op verhoogd risico voor het ontstaan van scheenbeenvliesontsteking en reikt zij een pre-studie trainingsschema aan (pilot).

Tabel 1 – Doorgevoerde verbeteringen na vorige audit

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat inhoud, niveau en oriëntatie betreft geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau (bachelor-master) en oriëntatie (hbo-wo) binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk. Zij sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Inhoud eindkwalificaties

Het opleidings- en beroepsprofiel van de opleiding LO van Windesheim is gebaseerd op het 'Beroepsprofiel leraar lichamelijke opvoeding' van 2004 en het 'Landelijk Opleidingsprofiel Leraar Lichamelijke Opvoeding' van 2005, zo stelt het auditpanel vast. Het beroepscompetentieprofiel is landelijk vastgesteld door de Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding (KVLO) in samenwerking met vertegenwoordigers van het werkveld en van alle hogescholen met een LO-opleiding. Vervolgens is het opleidingscompetentieprofiel beschreven door het Overlegorgaan van de Opleidingsmanagers van de zes ALO's (ALOCO) en gevalideerd door het Hogescholen Sport Overleg (HSO) en het directeurenoverleg van de opleidingen bewegen en sport (voorheen ALODO). In dit profiel zijn de eindkwalificaties uitgewerkt naar inhoud, niveau en oriëntatie.

De opleiding LO leidt haar voltijd- en deeltijdstudenten op tot beginnende docenten lichamelijke opvoeding met een eerstegraads bevoegdheid voor het lesgeven in het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en het beroepsonderwijs. Zij hanteert daarvoor de zeven landelijk vastgestelde eindkwalificaties (zie Bijlage II – Opleidings specifieke eindkwalificaties) en definieert een beginnend beroepsbeoefenaar in de vorm van taken en bekwaamheden. Daartoe relateert de opleiding haar opleidingskwalificaties aan beroepsrollen en beroepscontexten (niveaus van professionaliteit), die mede gebaseerd zijn op de wijze waarop door de Stichting Beroepskwaliteit Leraren (SBL)¹¹ bekwaamheidseisen zijn geformuleerd. In onderstaande tabel volgt een korte omschrijving van het profiel van een afgestudeerde docent LO van Windesheim.

Profiel afgestudeerde LO'er	
Windesheim	Studenten van Windesheim hebben een ondernemende en onderzoekende houding en Windesheim daagt hun uit door zich te ontwikkelen tot verantwoordelijke, waarde(n)volle en zelfbewuste professionals (bv. verantwoordelijk en integer met een regionale én een internationale focus).
Calo	De bacheloropleidingen van de CALO leiden studenten op tot vakbekwame, zelfbewuste, onderzoekende, nieuwsgierige professionals. Zij hebben in de werkvelden een toegevoegde waarde, omdat ze in staat zijn het gedrag in de specifieke bewegingscontexten te duiden en te beïnvloeden. In de beroepsopvatting wordt gedegen ambachtelijkheid en brede inzetbaarheid gecombineerd met sensitiviteit voor het afnemende werkveld en met innovatiekracht.
LO	Studenten LO moeten kunnen opereren in een complexe en (snel) veranderende context en samenleving. Afgestudeerden zijn in staat zijn om constructief contact te maken met de leerlingen, ouders, collega's en overige partners, waarbij wederzijdse belangen worden erkend. Binnen de school werken ze (projectmatig) samen met collega's uit andere vakgebieden. Ze kunnen functioneren op het snijvlak van sport en onderwijs in binnen- en buitenschools verband en kunnen inspelen op trends in bewegen en maatschappelijke vraagstukken die verband houden met het leergebied sport en bewegen.

Tabel 2 – Doelstellingen afgestudeerde LO'er per organisatieniveau

¹¹ De SBL-bekwaamheidseisen zijn opgenomen in de wet op beroepen in het onderwijs (BIO) en zijn verplicht voor de LO-opleidingen.

Het 'Beroepsprofiel leraar lichamelijke opvoeding' van 2010 en het vernieuwde 'Landelijk Opleidingsprofiel Leraar Lichamelijke Opvoeding' van 2013 zijn met ingang van het studiejaar 2014-2015 het uitgangspunt voor de eindkwalificaties van de opleiding LO. De nieuwe eindkwalificaties die zijn geconcretiseerd in handelingscriteria, komen grotendeels overeen met de taken en bekwaamheden uit de huidige gemeenschappelijke opleidingskwalificaties. Het is daarom voor de opleiding LO niet nodig om majeure wijzigingen in de programma's van de voltijd en de deeltijd door te voeren. Wel krijgen enkele thema's meer nadruk (bv. het belang van onderzoekend vermogen van een professional en de combinatiefunctionaris). Daarnaast verscheen in het voorjaar 2012 de 'Kennisbasis docent lichamelijke opvoeding' (zie Bijlage II – Opleidingsspecifieke eindkwalificaties). De opleiding LO integreert de kennisbasis vanaf cursus 2014-2015 volledig in beide curricula.

Profilering

Het auditpanel stelt vast dat de opleiding zich nadrukkelijk onderscheidt van andere opleidingen LO in Nederland met een door alle docenten en het werkveld gedragen praktijktheorie. In deze theorie speelt de eigenheid van kinderen en jongeren een belangrijke rol. De ethisch-pedagogische fundering van deze theorie in combinatie met de expertise op het gebied van didactiek en motorisch leren heeft de opleiding methodisch uitgewerkt naar verschillende activiteitsgebieden (turnen, bewegen en muziek, atletiek, spel, zwemmen en zelfverdediging). Daarbij is gekozen voor een probleem- en betekenisgerichte benadering: het oplossen van bewegingsproblemen in betekenisvolle leersituaties staat centraal. Uitgangspunt is het aanpassen van de activiteit aan het kind (leerling) en niet andersom.

Daarnaast neemt de opleiding op het gebied van ICT een voorhoedepositie in. Dit blijkt onder andere uit het organiseren van een tweetal landelijke symposia in 2014 en 2015 over digitalisering in de lessen LO. De organisatie en inhoud wordt vormgegeven door het Lectoraat *Bewegen School en Sport* en de *Projectgroep ICT* van de opleiding LO. Ook is door de betrokkenen samen met collega's uit het relevante werkveld en het vakgebied een boek geschreven en zijn vanuit het lectoraat en de opleiding artikelen gepubliceerd. De opleiding is tevens initiator voor ICT-ontwikkelingen binnen het ALOCO en verbindt zich daarbij met de Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding (KVLO).

De opleiding LO voegt aan de HBO-kernkwalificaties een extra Windesheim-kwalificatie 'Zelfsturing op de eigen studie en loopbaan': *Windesheim leidt waarde(n)volle en zelfbewuste professionals op die geleerd hebben het eigen professionele handelen kritisch ter discussie te stellen en hierover verantwoording af te leggen. De professional is op de hoogte van de meest recente ontwikkelingen op het vakgebied en is door onderzoekvaardigheden gewapend voor de toekomst en de steeds veranderende beroepspraktijk.* Het auditpanel vindt weliswaar dat van een afgestudeerde van een hbo-bacheloropleiding verwacht mag worden dat hij verantwoordelijk is voor zijn eigen ontwikkeling, maar het waardeert tegelijkertijd dat de opleiding deze eindkwalificatie expliciet opneemt in haar profiel.

Internationalisering

Ten aanzien van internationalisering kiest de opleiding in eerste instantie voor het aanbieden van stagemogelijkheden voor de eigen studenten in het buitenland en het zelf aanbieden van onderwijsprogramma's voor buitenlandse studenten. Daartoe biedt zij haar studenten in de programma's verschillende mogelijkheden (zie Standaard 2). Daarnaast zet de opleiding in op het uitwisselen en benutten van internationale kennis op het niveau van het concrete onderwijsprogramma. Zij vindt het belangrijk dat studenten tijdens hun studie in aanraking komen met internationale aspecten van het vakgebied. De Calo streeft op termijn naar meer internationale studentuitwisseling en het institutionaliseren van de individuele contacten die docenten hebben in het buitenland. Het auditpanel vindt dit een goed voornemen. Bovendien is het er voorstander van dat de opleiding haar doelstelling expliciteert in de eindkwalificaties.

Praktijkgericht onderzoek

De opleiding LO is de afgelopen jaren zoekende geweest naar een door de docenten gedragen visie op praktijkgericht onderzoek die past bij het vakgebied. Praktijkgericht onderzoek is een integraal aspect van en is ondersteunend aan het beroep. De opleiding kiest er voor om zich te richten op het ontwikkelen van onderzoekend vermogen en een kritische houding bij de studenten, ondersteund door het zelf doen van onderzoek door studenten en de opleiding. Zij neemt de richtlijn van het domein Bewegen en Educatie als uitgangspunt.

De student leert door het volgen van een onderzoekscyclus eenvoudig onderzoek te doen. Een onderzoek van een student heeft tenminste relevantie voor een specifieke praktijksituatie en is in zekere mate innovatief. Studenten komen tijdens de studie in aanraking met praktijkgerichte onderzoeksmethoden die relevant zijn voor LO: bevragen (interview en vragenlijst afnemen), observeren, meten en literatuurstudie. Zij participeren in onderzoek binnen de onderwijsseenheid projecten en sluiten aan bij onderzoek vanuit lectoraat. Het auditpanel kan zich vinden in de visie van de opleiding LO dat praktijkgericht onderzoek dienstbaar /ondersteunend is aan het beroep(sproduct) en geen doel op zich. Ook steunt het auditpanel de opleiding in de keuze voor (beperkt) kwalitatief boven kwantitatief onderzoek. Door het hanteren van het nieuwe beroeps- en opleidingsprofiel en de beroepsstandaard '(Zelf)reflecteren en persoonlijk ontwikkelen' zal praktijkgericht onderzoek een explicietere plaats krijgen in de eindkwalificaties.

Niveau en Oriëntatie eindkwalificaties

De opleiding LO heeft duidelijk voor ogen waartoe zij haar studenten opleidt. Studenten ontwikkelen zich tot het 'Bachelorniveau': het zelfstandig kunnen werken aan complexe beroepstaken, waarbij het gaat om het oplossen van vraagstukken uit de beroepspraktijk door het ontwikkelen van nieuwe activiteiten, (werk)methoden en beleid.

In het landelijk beroeps- en opleidingsprofiel is verantwoord hoe de eindkwalificaties qua niveau zijn afgestemd op de kenmerken van een startend beroepsbeoefenaar op hbo-bachelorniveau (de zogenaamde HBO-standaard) en de Dublin Descriptoren¹². Doordat de opleiding LO de landelijke eindkwalificaties hanteert, sluiten de eindkwalificaties aan bij de algemene, internationaal geaccepteerde beschrijving van de kwalificaties van een hbo-bachelorstudent.

Verwante buitenlandse opleidingen zijn vrijwel altijd universitair en kennen in tegenstelling tot de Nederlandse opleidingen LO een zware theoretische en een zeer beperkte praktijkcomponent. Dat laatste geldt zeker voor het leren lesgeven. Het niveau en de oriëntatie van de eindkwalificaties en het curriculum van de opleiding LO met verwante opleidingen in het buitenland zijn niet echt vergelijkbaar.

Onderhoud eindkwalificaties

De opleiding LO is goed aangesloten bij de landelijke ontwikkelingen. Zij participeert in het landelijk HSO en in het ALOCO. Binnen beide gremia komen actuele thema's uit het beroepsdomein aan de orde, waarbij het HSO zich op strategische zaken en het ALOCO zich op onderwijskundige/opleidingszaken concentreert. Het HSO organiseert jaarlijks een conferentie waarbij het met de beroepsrelevante partners in gesprek gaat (bv. over de totstandkoming en het onderhoud van het beroepsprofiel en de Kennisbasis docent LO). Bovendien is de opleiding aangesloten bij het LO-platform. Dit is een overlegorgaan waarin allerlei bij de LO betrokken instanties en instituten zitting hebben (bv. KVLO, achterbanberaad van de mbo-opleidingen Sport & Bewegen, Onderwijsinspectie, SLO Nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling, Pabo-netwerk LO, alle LO-opleidingen).

¹² In Europees verband zijn indicatoren voor het bachelorniveau gedefinieerd, te weten de Dublin Descriptoren.

De opleiding beschikt daarnaast over een eigen Veld Advies Commissie (VAC) die bestaat uit negen leden met een uiteenlopende achtergrond (bv. leerplanontwikkelaar sport voortgezet onderwijs, vakleerkracht bewegingsonderwijs, projectleider bij stichting CIOS Nederland en zelfstandig consultant domein gezondheidsbevordering). Uit de verslagen blijkt dat de opleiding actuele (inter)nationale ontwikkelingen in het vakgebied en het werkveld en mogelijke consequenties daarvan voor inhoud en eindkwalificaties en de programma's van de opleiding jaarlijks met de VAC bespreekt. Op inhoudelijk niveau heeft de VAC bijvoorbeeld advies gegeven over mogelijke thema's voor nieuw te ontwikkelen minoren en over de positionering van gezondheid, gerelateerd aan ontwikkelingen met betrekking tot de Gezonde School. Deze adviezen zijn onder meer ingebracht bij besprekingen van het LO-team.

Voor het onderhoud van haar eindkwalificaties en de actualiteit van de programma's beschikt de opleiding bovendien over een breed netwerk waar zij structureel mee samenwerkt. Dat zijn in eerste instantie de stagescholen in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en speciaal onderwijs. Bij een aantal van deze stagescholen voert de opleiding projecten/onderzoeken uit (bv. project gebruik ICT als ondersteuning bij motorisch leren). Daarnaast werkt de opleiding samen met collega-instituten en andere instituten gerelateerd aan de LO-vakwereld. Tenslotte zijn er verbindingen met niet-onderwijsinstituten die actief zijn op het gebied van bewegen en sport (bv. project *Samen Sporten? Gewoon doen!* met het NOC NSF, project *VMBO in beweging* met de NISB, project *evaluatie curriculum KNVB Academie* en het RAAK-project *Digitalisering in de gymles*) en heeft de opleiding contact met buitenlandse organisaties ten behoeve van stages in het buitenland. Op instituutniveau zijn onder andere mogelijkheden in Curaçao (basisonderwijs), in Vancouver (voortgezet onderwijs) en in Indonesië (basisonderwijs).

Weging en Oordeel

Oordeel: goed

Het auditpanel komt ten aanzien van deze standaard voor beide varianten tot het oordeel 'goed'. De beoogde eindkwalificaties die afgestudeerden dienen te verwerven, sluiten aan bij het profiel waartoe de opleiding haar studenten wil opleiden. De eindkwalificaties van de opleiding LO die gelijk zijn aan de eindkwalificaties uit het landelijk opleidingsprofiel, hebben een (inter)nationaal referentiekader en ze zijn wat betreft de inhoud, het niveau en de oriëntatie concreet vormgegeven. Het auditpanel is het meest onder de indruk van het gedragen en zorgvuldige uitgewerkte profiel. De opleiding onderscheidt zich nadrukkelijk met een eigen praktijktheorie, ethisch-pedagogische visie en expertise op het gebied van didactiek en motorisch leren naast de door haar ontwikkelde expertise op ICT-gebied. Ook neemt de opleiding deel aan landelijke overleggen, heeft zij regelmatig overleg met haar Veld Advies Commissie en beschikt zij over een netwerk van bij de opleiding betrokken samenwerkingspartners, waardoor zij goed op de hoogte is van actuele ontwikkelingen in het vakgebied en het werkveld en haar eindkwalificaties actueel houdt.

Dat praktijkgericht onderzoek en internationalisering (nog) geen expliciete plaats hebben in de eindkwalificaties van de opleiding doet naar de mening van het auditpanel niets af aan zijn positieve oordeel. De opleiding heeft nu een duidelijke ambitie ten aanzien van het praktijkgericht onderzoek, die uitstekend past bij het type opleiding en bovendien in het studiejaar 2014-2015 explicieter onderdeel uitmaakt van de eindkwalificaties door de implementatie van het nieuwe opleidings- en beroepsprofiel. Ook de doelstelling van de opleiding rond internationalisering vindt het auditpanel geschikt voor een opleiding tot docent LO.

Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting NVAO: De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen¹³

Koppeling programma en eindkwalificaties

De eindkwalificaties (zie Standaard 1) neemt de opleiding LO als uitgangspunt voor de inhoud van het programma van de voltijd en de deeltijd. De opleiding heeft voor al haar onderwijseenheden leerdoelen en handelingsindicatoren geformuleerd die invulling geven aan de eindkwalificaties. Met een competentiematrix toont de opleiding aan waar in de programma's welke eindkwalificaties aan bod komen. Bij de uitwerking van deze eindkwalificaties op het niveau van onderwijseenheden spreekt de opleiding LO van opleidingskwalificaties. In de leer- en toetsplannen van de voltijd en deeltijd wordt zichtbaar dat alle onderwijseenheden bijdragen aan het behalen van opleidingskwalificaties. De programma's zijn dus zo opgezet, dat het voor iedere student mogelijk is de eindkwalificaties op het beoogde eindniveau te realiseren.

Opbouw programma

Vormgeving, Samenhang en Praktijkgerichtheid

Het didactisch concept van de opleiding is gebaseerd op de uitgangspunten van competentiegericht onderwijs met daarbij een passende variatie aan werk- en groepeeringsvormen (bv. discussies, werkbegeleiding en presentaties). De opleiding hanteert de uitgangspunten (i) beroepsnabij onderwijs, (ii) de opleiding als oefenplaats en (iii) gevarieerd leren, zelfverantwoordelijkheid en begeleiding. Bovendien kiest zij voor een cyclische benadering van leren, waarbij zij aansluit bij de sociaal-constructivistische leertheorie. De opleiding stelt beroepsproblemen en -taken in de programma's steeds opnieuw aan de orde, waarbij de complexiteit van de context en het op te lossen probleem toeneemt. Ook de mate van zelfstandigheid van studenten neemt naarmate de studie vordert toe en ervaringen en opvattingen van studenten staan steeds meer centraal in het leren. Studenten ontwikkelen zich van het basisniveau (propedeuse), via het gevorderd niveau (hoofd fase) naar het bachelorniveau (zie ook Standaard 1). De opleiding creëert samenhang in beide programma's door onder meer een thematische ordening van de leerdoelen per semester en door het centraal stellen van het leren lesgeven.

De propedeuse van de voltijdvariant van de opleiding LO is (grotendeels) gemeenschappelijk met de opleidingen S&B en PMT. De hoofd fase is opleidingsspecifiek en opgebouwd uit drie onderwijscomponenten: een beroepscomponent (inclusief vijf verschillende leerlijnen), een schoolthema component en een profileringscomponent. In onderstaande tabel volgt een korte beschrijving.

¹³ De voltijdvariant zoals die in cursusjaar 2013-2014 is aangeboden, is als uitgangspunt genomen voor deze standaard. Voor de deeltijdvariant is dat het volledig vernieuwde curriculum, omdat 1) het oude en nieuwe curriculum van de deeltijdopleiding sterk van elkaar verschillen en 2) de laatste groep studenten van het oude programma in januari 2014 is afgestudeerd.

Het onderwijsmodel van de hoofdfase van de voltijd	
<i>Beroep</i> (totaal 132 EC)	<p>Deze component komt nadrukkelijk aan de orde binnen kenmerkende beroepssituaties veelal tijdens een stage. De stagecontexten (scholen) bieden krachtige leeromgevingen voor studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ de stageleerlijn: De student start in de propedeuse met een stage in het basisonderwijs (groepsstage/dagdeel per week), gevolgd door lintstages in het tweede studiejaar in het basisonderwijs (eerste in tweetallen, daarna individueel/één dag per week) en een stage in het derde studiejaar in het voortgezet onderwijs (individueel/éerst één dag en later twee dagen per week). In het vierde studiejaar geven studenten zelfstandig les aan een hele groep (schooltype naar keuze/éerst drie dagen en later vier dagen per week). Onderwijs op de hogeschool is ondersteunend aan het leren op de stageplek. De opleiding creëert betekenisvolle praktijkgerichte leersituaties. <p>De leertaken worden ondersteund door onderwijs in beroepsspecifieke kennis en vaardigheden, de zogenaamde beroepsondersteunende onderwijseenheden:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ de leerlijn didactiek-methodiek: didactische practica en praktijk-methodiek in lessen als spel, turnen, atletiek, judo en zwemmen ▪ de leerlijn sociale wetenschappen: leer menselijk zich bewegen/filosofie en pedagogiek/psychologie/sociologie ▪ de leerlijn humane biologie: motorische en fysieke belasting en ontwikkeling, krachttraining en uithoudingsvermogen ▪ de leerlijn studieloopbaanbegeleiding (bv. individuele begeleidingsgesprekken, supervisie en intervisie in groepen, POP- en PAP-opdrachten en training in beroepsvaardigheden).
<i>School-thema</i> (totaal 28 EC)	<p>Studenten kunnen kiezen uit thematisch geordende onderwijseenheden rondom relevante kennisgebieden en maatschappelijke thema's (bv. 'Bewegen en sociale interacties', 'Bewegen en fysieke beperkingen' en 'Bewegen en culturele verschillen').</p>
<i>Profilering</i> (totaal 20 EC)	<p>Studenten kunnen deze onderwijscomponent binnen de Calo volgen of extern invullen (bv. cursussen, practica, trainingen, projecten, extra stage). In het cursusaanbod van de Calo is aandacht voor onderwerpen zoals <i>Talentontwikkeling</i>, <i>Beweeggames</i>, <i>Klimmen</i> en <i>Counseling</i> of kunnen studenten een tweede zomerkamp volgen zoals een kitesurf- of een vechtsportkamp.</p>

Tabel 3 – Beschrijving van het onderwijsmodel van de hoofdfase van de voltijd

Deeltijdstudenten van de opleiding LO volgen in tegenstelling tot de voltijdstudenten apart les van de studenten van andere Calo-opleidingen. Het auditpanel stelt vast dat de inhouden van de deeltijd zijn afgeleid van die van de voltijd. De volgorde waarin de inhouden aan de orde komen, hun plaats in opleiding en de wijze waarop deze worden aangeboden, zijn verschillend:

- De deeltijd heeft een kern- (integratie van verschillende vakgebieden) en een verdieppingsprogramma (bv. verdieping van kennis in de sociale wetenschappen, de humaan biologische wetenschappen of de theorie van het bewegingsonderwijs). De variant is volledig georganiseerd rond de beroepscomponent. Studenten zijn al vanaf de start van de opleiding in hoge mate verantwoordelijk voor de vormgeving van het eigen leerproces en zij geven daarnaast alleen individueel les (eerst in het basisonderwijs, gevolgd door het voortgezet onderwijs, speciaal onderwijs en een schooltype naar keuze).
- De deeltijd heeft geen schoolthema's en geen vrije keuzes in de profilering (zie bovenstaande tabel). Studenten ervaren dit niet als een probleem. Zij kunnen zich profileren in de keuze voor een stagecontext, de activiteiten tijdens het werkplekleren (bv. buitenschoolse sport, pedagogisch medewerker en docent in een ander vakgebied dan LO) en in de afstudeerfase.

De inhoud van het programma heeft voor de deeltijdstudenten een toegevoegde waarde op de werkplek. Het auditpanel neemt waar dat de opleiding bij de samenstelling van het programma van de deeltijd rekening heeft gehouden met de specifieke doelgroep. De studenten die het auditpanel sprak, hebben het doel van hun studie duidelijk voor ogen en willen de studie op een zo efficiënt mogelijke wijze doorlopen. De opleiding faciliteert de studenten hierin, zo constateert het auditpanel. De opleiding stelt relevante (instroom)eisen¹⁴ die er mede voor zorgen, dat studenten de studie binnen de nominale studieduur van drie jaar af kunnen ronden.

¹⁴ Instroomeisen deeltijd: een vooropleidingeis en verplichte, relevante werkervaring bij de start van de opleiding en de eis dat de student gedurende de opleiding minimaal 0,4 FTE werkt in een voor de opleiding relevant werkveld.

De programma's van beide varianten van de opleiding LO zijn dus sterk praktijkgericht en nadrukkelijk verbonden met de kenmerkende beroepssituaties op de stage en/of de werkplek. De opleiding zorgt in beide varianten voor een zorgvuldige screening van de buitenschoolse leeromgeving. Het auditpanel stelt vast dat de programma's aansluiten bij actuele ontwikkelingen in het werkveld (bv. de onderwijseenheid *Trends in de LO* in de propedeuse van de voltijd, studiedagen met bijdragen van gastdocenten bij de voltijd en de onderwijseenheid *Actuele ontwikkelingen en trends* bij de deeltijd). Andere actuele ontwikkelingen die een plaats krijgen in beide programma's zijn bijvoorbeeld 'het reguliere onderwijs krijgt steeds meer te maken met leerlingen die speciale zorg nodig hebben' en 'de docent LO moet een bijdrage kunnen leveren aan het oplossen van maatschappelijke (gezondheids)problemen'.

Curriculumvernieuwing

De Calo voert sinds het studiejaar 2012-2013 veranderingen in de curricula door die naar de opvatting van het auditpanel ten goede komen aan de kwaliteit van de programma's:

- De Calo versterkt de oriëntatie- en selectiefunctie van de propedeuse van de voltijdvarianten van de drie opleidingen door in het gemeenschappelijke onderwijs meer ruimte te creëren voor vraagstukken gerelateerd aan het opleidings specifieke werkveld en door het beroepsspecifieke deel met 10 EC's te vergroten. Daarnaast gaat de Calo aansluiten bij het major-minormodel zoals Windesheim dat hanteert. De opleiding biedt ruimte voor het volgen van een keuzeminor, waardoor studenten zich meer dan nu het geval, kunnen verbreden en met studenten van andere opleidingen kunnen samenwerken aan innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Hiertoe ontwikkelt de Calo opleidingsoverstijgende minoren. Hiermee beoogt de Calo nog beter aan te sluiten bij actuele ontwikkelingen in het werkveld en het vakgebied, en een sterkere verbinding van het onderwijs met de lectoraten. De Calo voerde de vernieuwingen bij de voltijdvariant van de opleiding LO met ingang van studiejaar 2013-2014 door in het eerste studiejaar. In 2014-2015 gebeurt dit voor het tweede en het derde studiejaar en het vierde studiejaar volgt in 2015-2016.
- Bij de deeltijd van de opleiding LO is de curriculumvernieuwing mede bedoeld om het programma meer gelijk te schakelen met het programma van de voltijd. Het tweede studiejaar past de opleiding in 2014-2015 en het derde studiejaar in 2015-2016 aan. De deeltijd neemt in het tweede semester van het derde jaar een minor op. Studenten kiezen uit een aanbod van twee minoren.

De 'Bijlage III – Schematisch overzicht opleidingsprogramma' bevat een overzicht van de programma's van beide varianten.

Profilering

De wijze waarop de opleiding LO in de programma's van beide varianten invulling geeft aan het gekozen profiel (zie Standaard 1) vindt het auditpanel een sterk punt van de opleiding. De eigen praktijktheorie is onderliggend aan de invulling van het onderwijs en is sturend voor de wijze waarop de opleiding het onderwijs concretiseert. LO-studenten verwerven kennis en vaardigheden om passende bewegingsactiviteiten aan te bieden en deze op maat te maken voor individuele leerlingen en groepen in verschillende contexten. De inhoud van de leerlijnen sluit hier aantoonbaar op aan (zie Tabel 3). De leerlinggerichte benadering (bv. de kennis over motorisch leren en verschillen in aanpak en leervermogen van kinderen) was voor het auditpanel duidelijk waarneembaar tijdens de twee lessen die het bezocht. De docenten geven de lessen LO primair vorm als groepsactiviteiten. Daarbinnen wordt de diversiteit aan leerlingen en het ontwikkelen van beweegcompetenties en een eigen beweegidentiteit van het kind en van jongeren gepositioneerd, gewaardeerd en benut. De opleiding deelt de praktijktheorie met het werkveld (stagecoaches), zodat ook zij studenten zoveel mogelijk vanuit eenzelfde basis begeleiden. Ook het lectoraat *Bewegen, School en Sport* is bij de ontwikkeling van de praktijktheorie betrokken. Het richt een deel van zijn onderzoeken op dit kennisgebied. Bovendien participeren docenten (en studenten) in deze onderzoeken (zie volgende paragraaf).

Praktijkgericht onderzoek

Het auditpanel stelt vast dat de opleiding werkt aan een juiste vertaling van de keuze om praktijkgericht onderzoek in de programma's 'dienstbaar/ondersteunend' aan het beroep(sproduct) te laten zijn (zie standaard 1). Praktijkgericht onderzoek is in de voltijd en deeltijd onlangs vormgegeven in een separate onderzoeksleerlijn. De opleiding beoogt praktijkgericht onderzoek voor studenten - naast de (voorbereidende modules voor de) eindwerken *Vakvisie*, *Handelingsplan* en *Project/Scriptie* van de voltijd en van de deeltijd - beter zichtbaar te maken door het een expliciete plaats te geven in de programma's. In de nieuwe propedeuse van de voltijd en in de deeltijd zit nu een tweetal onderwijseenheden, waarin specifiek aandacht is voor het ontwikkelen van onderzoeksvaardigheden (2 EC). In het derde studiejaar start in het studiejaar 2014-2015 een specifieke onderwijseenheid 'Onderzoek bewegingsonderwijs', waardoor de voltijd- en deeltijdstudenten beter worden voorbereid op het afstuderen. Het auditpanel vindt de versterking en de explicitering van de aandacht voor praktijkgericht onderzoek in de programma's in aansluiting op de beoogde eindkwalificaties van de opleiding een goede en tevens noodzakelijke ontwikkeling (zie ook Standaard 3).

Drie lectoraten hebben een inhoudelijke relevantie voor de opleiding LO: '*Bewegen, Gezondheid & Welzijn*', '*Bewegen, School & Sport*' en '*De Gezonde Stad*' en zijn betrokken bij de ontwikkeling van de curricula. Het lectoraat *Bewegen, School en Sport* is met zijn onderzoeken het meest aangesloten bij de opleidingen LO en S&B. Zes docenten maken deel uit van de kenniskring van het lectoraat. Het auditpanel stelt op basis van de gesprekken vast dat de opleiding sinds het studiejaar 2013-2014 steviger heeft ingezet op de interactie tussen de studenten, de docenten en (de kenniskring van) het lectoraat. In dat studiejaar namen 20 studenten deel aan het onderzoek *Trainer-kind INterActie*. Andere studenten participeerden in onderzoeken van het lectoraat *Bewegen, School en Sport* (bv. het gebruik van digitale video en tablets door leerlingen in de lessen LO als feedback voor tactisch handelen in spelactiviteiten) en waren betrokken bij het Symposium over *Digitalisering in de gymles*. Het auditpanel sluit zich aan bij het voornemen van de opleiding om de samenwerking met de lectoraten meer structureel vorm te geven en meer voltijd- en deeltijdstudenten te laten participeren in onderzoeksprojecten. De vernieuwing van de curricula maakt dit ook mogelijk.

Internationalisering

Het auditpanel heeft geconstateerd dat de opleiding invulling geeft aan haar doelstelling rond internationalisering (zie Standaard 1):

- Op allerlei plaatsen in de opleiding komt het thema diversiteit aan bod. Het maakt deel uit van de schoolthema's (bv. bewegen en culturele verschillen, bij het op maat maken van bewegingsactiviteiten bij ontwerpend lesgeven en in de lessen psychologie en pedagogiek). Tijdens de stages komen studenten in aanraking met verschillende culturen en de plaats die bewegen in deze culturen heeft.
- Daarnaast is het voor studenten mogelijk om te participeren in zomerkampen. Studenten LO assisteren bijvoorbeeld bij de 'special olympics' in samenwerking met Duitse studenten of bij het organiseren van bewegingsprojecten in Marokko.
- Studenten hebben de mogelijkheid om in het kader van de keuzeminor stage te lopen in het buitenland. Studenten kunnen onder andere via Respo International¹⁵ kiezen voor leerwerkplekken in Ethiopië en Zambia, waar in samenwerking met de docenten van de opleiding en de lokale organisaties projecten op het speciaal voortgezet onderwijs worden uitgevoerd. Daarnaast bestaat er een samenwerkingsverband rondom Teaching Games for Understanding¹⁶ met Fontys Sporthogeschool en de Universiteit Gent (België).

¹⁵ Respo International is een netwerkorganisatie die in 2005 is opgericht door de Calo. Zij verbindt verschillende Nederlandse organisaties, experts en studenten met elkaar en zorgt ervoor, dat mensen met een handicap in ontwikkelingslanden mee kunnen doen aan bewegings- en sportactiviteiten.

¹⁶ Teaching Games for Understanding is een beweging rondom spelgecentreerd leren en onderwijzen.

- In het studiejaar 2015-2016 start binnen de Calo - in aansluiting op de doelstelling om meer studentuitwisseling tot stand te brengen (zie Standaard 1) - een Engelstalige minor. Hieraan kunnen buitenlandse studenten, Calo-studenten en studenten van andere hogescholen deelnemen.

De internationale oriëntatie is voor de voltijd-, maar vooral voor de deeltijdstudenten nog wel wat vrijblijvend van aard. Het auditpanel kan zich voorstellen dat de opleiding de programma's op dit punt herijkt.

Docenten

Docenten geven in beide varianten les. Het docententeam van de opleiding LO is voldoende gekwalificeerd voor de inhoudelijke en onderwijskundige realisatie van de programma's. Een vast kernteam van 49 docenten (35 fte) verzorgt het onderwijs van de opleiding LO. Het percentage docenten met een bachelorgraad is 63%, met een (wetenschappelijke) mastergraad is 33% en met een PhD is 2%. De docenten beschikken over (recente) praktijkervaring. Via onder andere stages en onderzoek hebben zij daarnaast veelvuldig contact en voeren zij allerlei activiteiten uit in samenwerking met het werkveld (bv. het project van het platform Sport, Bewegen en Onderwijs of het project *Vmbo in Beweging* vanuit de NISB). Docenten werken ook internationaal samen. Zie eerdere voorbeelden van het netwerk Teaching Games for Understanding en Respo International. Bovendien zijn er verschillende mogelijkheden voor de docenten om zich (bij) te scholen en/of congressen te bezoeken (zie Tabel 4 – Voorbeelden deskundigheidsbevordering).

Voorbeelden van deskundigheidsbevordering

Docenten bespreken het persoonlijk functioneren en de eigen ontwikkelvragen in de personeels- en evaluatiecyclus. Mede op basis van deze vragen volgen docenten interne en externe scholingen. Een overzicht hiervan is opgenomen in de teamplannen. Voor scholing heeft iedere docent bij een aanstelling van meer dan 0,4 fte recht op 40 uur per jaar. Enkele voorbeelden van deskundigheidsbevordering:

- Het team heeft jaarlijks circa tien ontwikkeldagen, waar zaken als *het implementeren en het monitoren van het vernieuwde curriculum, het ontwikkelen van het digitaal portfolio en nadere scholing op het gebied van toetsing en de onderzoeksleerlijn* onder aansturing van de hogeschoolhoofddocent ter hand worden genomen.
- Intervisie vindt plaats op het niveau van onderwijseenheden en tijdens teamdagen.
- Docenten nemen deel aan kenniskringen en vertalen recente ontwikkelingen in het werkveld en onderzoek naar het curriculum.
- Een aantal docenten volgt thans een masteropleiding (zeven docenten) of is bezig met een promotietraject (twee docenten).
- Alle docenten zijn didactisch geschoold. Op 1 april 2015 moet elke docent voldoen aan de Basiskwalificatie Examinator (BKE) en op 1 januari 2017 aan de Senior kwalificatie Examinering (SKE). Verschillende docenten volgen op dit moment trajecten BKE en SKE.
- De opleiding zorgt voor professionalisering van stagecoaches door op stagecoachbijeenkomsten scholing te verzorgen, vooral op het gebied van coachen en begeleiden.

Tabel 4 – Voorbeelden deskundigheidsbevordering LO

Dat nog niet alle docenten in het bezit zijn van een mastergraad, is te verklaren uit de historie van de lerarenopleiding Lichamelijke Opvoeding. De opleidingen LO hebben altijd hun eigen docenten opgeleid, omdat voor de opleiding geen universitaire pendant heeft bestaan. In 2017 hebben alle kerndocenten van de opleiding LO minimaal een mastergraad en is tenminste 30% gepromoveerd. Om die doelstelling te halen volgt een substantieel aantal docenten thans een masteropleiding of is bezig met een promotietraject (zie Tabel 4 – Voorbeelden deskundigheidsbevordering LO). Het auditpanel heeft waardering voor de wijze waarop de opleiding naast de vernieuwing van het curriculum inzet op deskundigheidsbevordering. Wel vraagt het auditpanel aandacht voor de stevige werkdruk die als gevolg hiervan bij de docenten aanwezig is, zoals het auditpanel uit de gesprekken is gebleken.

Uit de NSE en uit de HBO-Monitor blijkt dat studenten en alumni onder meer de inhoudelijke deskundigheid van docenten en hun kennis van de beroepspraktijk hoog waarderen. Het auditpanel was onder de indruk van de vakinhoudelijke expertise van de docenten, hun inzet voor de opleiding en hun passie voor het vakgebied.

De docenten werken studentnabij en handelen vanuit het adagium 'teach what you preach'. Het auditpanel heeft in de gesprekken gemerkt dat studenten van beide varianten hun docenten als rolmodel zien.

Opleidingsspecifieke voorzieningen

Tijdens de rondleiding door het gebouw van Windesheim heeft het auditpanel geconstateerd dat de huisvestings-, ICT- en materiële voorzieningen modern en up-to-date zijn voor de studenten om de studie LO te volgen.

- De onderwijsactiviteiten in het kader van de theorie vinden grotendeels plaats in 'gebouw A'. De kleinschaligheid en de fysieke nabijheid van de teamkamers van de docenten en het bedrijfsbureau in 'gebouw A' bevorderen een veilige leeromgeving voor de studenten. De digitale leeromgevingen zijn vanuit huis of elders te benaderen en de studenten hebben toegang tot mediatheken met internationale- en nationale kennisbronnen.
- De onderwijsactiviteiten in het kader van de praktijk vinden plaats in 'gebouw S'. De praktijkaccommodatie met zijn diversiteit aan zalen en materialen maakt het mogelijk om alle bewegingsactiviteiten die in lessen LO plaatsvinden, ook op de hogeschool uit te voeren. Het werken met digitale opname- en afspeelapparatuur in praktijkruimten is in ontwikkeling.
- Vanaf het studiejaar 2014-2015 maakt de opleiding LO gebruik van (de sportfaciliteiten in) het nieuwe 'Z-gebouw' met onder meer een zwembad, een fitnessruimte en een judozaal. Tevens is een tweede zwembad en enkele nieuwe therapiezalen beschikbaar voor de lessen, waardoor de druk op het roosterproces wordt verlicht. Het auditpanel is onder de indruk van de voorzieningen in 'gebouw Z'.
- Studenten LO kunnen via het Mediacentrum van de hogeschool gebruik maken van digitale bronnen met actuele en gevalideerde informatie. Specifiek voor de Calo is het zelfontwikkelde *Bewegingsactiviteiten Informatiesysteem*, waarin studenten leren over het arrangeren van en lesgeven in bewegingsactiviteiten aan de hand van filmbeelden. Een ander digitaal medium is *Bewegen Samen Regelen*, waarin (propedeuse)studenten lesvoorbereidingen maken.

Het auditpanel stelt vast dat de opleiding continu werkt aan de verbetering van de onderwijsleeromgeving en studenten daar actief bij betreft. De gemeenschappelijke opleidingscommissie van de Calo bewaakt de studeerbaarheid van de onderwijsprogramma's. De uitkomsten van onderwijsbeoordelingen bespreekt elke opleiding in haar eigen kwaliteitskring met studenten. Zo is er in 2014-2015 aandacht voor meer individuele gesprekken met de studieloopbaanbegeleider en een betere spreiding van de studielast over het studiejaar in beide varianten. De kwaliteitskringen zijn een werkend evaluatiemechanisme, zo vindt het auditpanel. De opleiding zou de opleidingscommissie sterker kunnen benutten als *critical friend*.

Weging en Oordeel

Oordeel: goed

Het auditpanel komt ten aanzien van deze standaard voor beide varianten tot het oordeel 'goed', omdat de opleiding voor beide varianten een coherent en praktijkgericht programma aanbiedt en de docenten gedreven, bevlogen en in ruime mate vakinhoudelijk gekwalificeerd zijn voor de uitvoering van het onderwijs. Het auditpanel is onder de indruk van de wijze waarop de opleiding LO in beide varianten invulling geeft aan het gekozen profiel. De eigen praktijktheorie vormt een herkenbaar inhoudelijk ankerpunt bij het ontwerp en de uitwerking van de programma's. De vernieuwing van het curriculum draagt bovendien bij aan toekomstbestendige programma's. De nieuwe sportfaciliteiten in 'gebouw Z' zijn state-of-the-art en daarmee zeer geschikt voor de uitvoering van de curricula.

Dat het aantal docenten met een mastergraad vanuit de historie en in vergelijking met andere hbo-bacheloropleidingen in Nederland misschien aan de lage kant is, doet naar het oordeel van het auditpanel niets af aan de huidige kwaliteit van het docententeam. Om les te geven bij de opleiding LO is het zeer wenselijk dat docenten ervaringen hebben als docent LO. Bovendien biedt de opleiding aan haar docenten brede mogelijkheden om zich verder te scholen. Gelet op het streefpercentage voor 2017 zal het aantal masteropgeleide docenten de komende jaren groeien. Daarnaast heeft het auditpanel er begrip voor dat de opleiding nog werkt aan de juiste vertaling van de doelstelling ten aanzien van praktijkgericht onderzoek in de programma. Het auditpanel weegt dit minder zwaar, omdat onderzoekvaardigheden in de vorm van een separate onderzoekslijn een stevige/meer expliciete plaats krijgen in de programma's. De resultaten van de inbedding van praktijkgericht onderzoek zijn voor het auditpanel in beide programma's reeds duidelijk zichtbaar.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

Toetssysteem

Het toetsbeleid van de opleiding LO is voor beide varianten gelijk en gebaseerd op het Opleidings- en Toetskader en het toetsbeleidsplan van de Calo. In het toetsbeleidsplan staan de uitgangspunten van het toetsbeleid voor de drie opleidingen uitgewerkt. Het plan beschrijft hoe de opleidingen zorgdragen voor een goede kwaliteit van toetsing en het bevat een (inhoudelijk) overzicht van de gehanteerde toetsvormen. De opleiding waarborgt de validiteit van toetsen door de aanwezigheid van toetsplannen per onderwijseenheid, waarin zij de relatie legt tussen de leerdoelen van de onderwijseenheid en de indicatoren waarop de examinatoren toetsen. De betrouwbaarheid van toetsing en beoordeling komt tot stand door uiteenlopende toetsvormen te hanteren en door het inzetten van verschillende en in veel gevallen meerdere beoordelaars (vier-ogenprincipe). In de borging van de kwaliteit van toetsing en beoordeling betreft de opleiding ook externen (bv. zowel in de examen- als in de toetscommissie heeft een lid zitting dat niet verbonden is aan de opleiding en/of de hogeschool). Het auditpanel stelt vast dat de voltijd- en deeltijdstudenten tijdens hun opleiding te maken krijgen met een variëteit aan toetsvormen (bv. portfolio- en peer-assessments, beroepsproducten, schriftelijke tentamens en vaardigheidstoetsen) die aansluiten bij het didactische concept, de leerdoelen en de werkvormen (zie Standaard 2). Het toetssysteem heeft een geleidelijke opbouw: van meer toetsing van afzonderlijke kennis en vaardigheden op basisniveau en kleinere toetseenheden naar meer integrale toetsing in kenmerkende beroepssituaties, stage en afstuderen op gevorderd- en bachelorniveau en grotere toetseenheden.

Sinds en mede naar aanleiding van een teruglopende waardering van studenten voor toetsing en beoordeling in 2012 en van een interne audit door de afdeling Kwaliteitszorg, Evaluatie en Monitoring (KEM) in 2013-2014 werkt de opleiding LO op meerdere terreinen aan de verbetering van het toetsen en beoordelen in beide varianten: vanaf het studiejaar 2012-2013 is een toetscommissie actief en zijn docenten geschoold. Voor alle onderwijseenheden op bachelorniveau is een goed uitgewerkt toetsplan opgesteld. In de modulbeschrijvingen is een duidelijk verband gelegd tussen de eindkwalificaties en de doelen van het onderwijs, en de daarvan afgeleide beoordelingscriteria. Bovendien is de afstudeernota herzien, zijn de indicatoren en de becijfering van de eindwerken aangepast en zijn de beoordelingsinstrumenten verfijnd en verdiept (o.a. expliciteren van de eindkwalificaties voor onderzoek en beoordelingscriteria met rubrics en beoordelingsformulieren). Voor de studenten is nu transparanter waarop en hoe wordt getoetst en beoordeeld. Deze verbetering neemt het auditpanel ook waar in de toetsen en de beoordelingen die het tijdens de audit heeft bekeken. Het heeft toetsen van beide varianten ingezien (bv. van het vak *Humaanbiologische wetenschappen* en van de theorie van het *Bewegingsonderwijs*) en de daarbij behorende bijlagen zoals toetsplannen en matrijzen. Het vond de toetsen qua inhoud van het niveau dat in de betreffende studiejaar verwacht wordt van studenten van een hbo-bacheloropleiding.

Het auditpanel vindt de plannen die de opleiding daarnaast heeft voor de verdere ontwikkeling van het toetsstelsel zinvol. De opleiding LO herijkt bijvoorbeeld in het studiejaar 2014-2015 de toetsplannen bij de onderwijsseenheden op *basis- en gevorderd* niveau. Bovendien worden in datzelfde studiejaar twee eindwerken beoordeeld door twee docenten in plaats van één docent en bij twee eindwerken wordt structureel een externe betrokken met een belangrijke adviserende rol ten aanzien van de beoordeling.

Examen- en toetscommissie

De drie bacheloropleidingen van de Calo hebben een gezamenlijke examencommissie die de kwaliteit van de toetsing en examinering borgt. De examencommissie ziet toe op de naleving van de regels omtrent het afnemen van toetsen en examens, zoals beschreven in de OER. De faciliteiten die de leden van de examencommissie krijgen voor het uitvoeren van hun werkzaamheden, zijn sinds het studiejaar 2014-2015 vergroot. Ondanks de beperkte facilitering blijkt uit het gesprek met en uit het zeer transparante jaarverslag van de examencommissie, dat de leden de afgelopen jaren aantoonbaar hebben gewerkt aan het borgen van de kwaliteit van de opleiding LO. De commissie stelt richtlijnen op en beoordelingsnormen vast voor de uitslag van tentamens en examens en wijst examinatoren aan voor de afname van tentamens en het vaststellen van de uitslag daarvan. Met het verruimen van het aantal beschikbare uren, zal de examencommissie haar kwaliteitsborgende rol nog beter en meer proactief gaan vervullen. Het auditpanel is positief over deze ontwikkeling. Het geeft de opleiding nog wel in overweging om de werkzaamheden die de examencommissie nu uitvoert rond het Bindend-Studie-Advies, ergens anders in de organisatie te beleggen.

De toetscommissie valt onder de verantwoordelijkheid van de examencommissie. Het auditpanel stelt vast dat zij haar kwaliteitsbewakende en adviserende rol ten aanzien van toetsing op een gedegen wijze uitvoert. De taken van de toetscommissie zijn onder meer (i) het adviseren over het gebruik van de toetsvormen en de gehanteerde beoordelingscriteria, (ii) het ontwikkelen van richtlijnen (bv. formats en checklists) om de kwaliteit van toetsing te waarborgen, (iii) het steekproefsgewijs controleren van toetsplannen, toetsmatrijzen en toetsen, en (iv) het bewaken van de samenhang in toetsing.

Gerealiseerd eindniveau

Voltijd- en deeltijdstudenten van de opleiding LO tonen hun startbekwaamheid voor de uitoefening van het beroep Leraar LO in het laatste studiejaar aan met vier eindwerken, te weten *Eindstage, Handelingsplan, Vakvisie* en *Project/Scriptie* (zie Tabel 5 – Omschrijving afstudeerfase LO).

Inhoud Afstudeerdossiers LO

- 1) Eindstage 2 (14 EC)
De studenten tonen hiermee hun lesgeefvaardigheden aan. Daarbij zijn methodisch-didactische en pedagogische inzichten en vaardigheden onderliggend, gesitueerd binnen het leerplan van de stageschool. De stagecoach adviseert de opleiding aan het einde van de stageperiode over de beoordeling van de student. De examinatoren stellen in een vergadering de uiteindelijke beoordeling voor de eindstage vast.
- 2) Handelingsplan: Speciale pedagogiek en onderwijszorg (5 EC)
Studenten zoomen in op het specifieke en bijzondere gedrag van leerlingen. Elke student schrijft volgens de stappen in de onderzoekscyclus een handelingsplan voor een klas, een groepje leerlingen of een individuele leerling, naar aanleiding van ervaren handelingsverlegenheid op het gebied van zorgverbreiding in de les bewegingsonderwijs. Elke student beoordeelt de conceptversie van de eindopdracht van een medestudent (peer review). Studenten presenteren het handelingsplan op de stageschool. In de beoordeling van de presentatie heeft de stagecoach een adviserende rol. De eindopdracht en de presentatie worden door de opleidingsdocent beoordeeld.
- 3) Vakvisie (7 EC)
De student maakt een opdracht waarin een beoordelingsmodel voor een lessenreeks wordt ontworpen, toegepast en geëvalueerd. Het model wordt gerelateerd aan een eigen vakvisie. Literatuurstudie is een belangrijk onderdeel van de opdracht. Twee docenten beoordelen het verslag van de zelf ontwikkelde vakvisie in een assessment.

- 4) Project/Scriptie (7 EC)
 Voltijdstudenten maken een keuze tussen project of scriptie. Deeltijdstudenten schrijven een scriptie. Het onderwerp van het eindwerk is uit de praktijk afkomstig en moet passen bij actuele ontwikkelingen in het vakgebied LO. De studenten werken op een projectmatige wijze aan het eindwerk, waarbij praktijkgericht onderzoek wordt ingezet. Een opdrachtgever adviseert bij de beoordeling het eindwerk. De eindwerken worden door de opleidingsdocent beoordeeld.

Tabel 5 – Omschrijving afstudeerfase LO

Oordeel auditpanel

Vóór aanvang van het locatiebezoek op 22 en 23 oktober 2014 ontving het auditpanel een lijst met afstudeerdossiers van de opleiding LO van de afgelopen twee jaar. Daaruit heeft het auditpanel van vijftien voltijd- en vijf deeltijdafgestudeerden het afstudeerdossier met een variatie in het eindcijfer van het eindwerk *Project/Scriptie* gekozen. Bij vier voltijd- en twee deeltijdafgestudeerden bekeek het auditpanel het volledige afstudeerdossier en bij de andere voltijd- en deeltijdafgestudeerden richtte het auditpanel zich alleen op het eindwerk *Project/Scriptie*. Na het locatiebezoek heeft het auditpanel in een aanvullende steekproef van elf voltijdafgestudeerden van het cohort/startjaar 2010-2011 het complete afstudeerdossier met een evenwichtige spreiding in cijfers en van begeleiders beoordeeld. Van de deeltijd had het auditpanel, doordat deze variant om het jaar instroom heeft, voorafgaand aan het locatiebezoek reeds inzicht in de meest recente afstudeerdossiers. Om beter zicht te krijgen op het gerealiseerd eindniveau bij de deeltijd heeft het auditpanel van de drie afstudeerdossiers waarvan het alleen het eindwerk *Project/Scriptie* bekeek, na het locatiebezoek het complete afstudeerdossier beoordeeld. De resultaten van deze aanvullende beoordeling zijn in een aparte bijeenkomst op 26 november 2014 met de opleiding LO besproken. In onderstaande tabel volgen de bevindingen van het auditpanel (zie Bijlage V - Lijst geraadpleegde documenten).

Beoordelingsmoment	Bevindingen auditpanel
Voorafgaand aan de audit	Het auditpanel oordeelde dat de eindwerken <i>Eindstage, Vakvisie, Handelingsplan</i> en <i>Project/Scriptie</i> die het van de voltijd en van de deeltijd bekeek, een prima vakinhoudelijke niveau van de studenten weerspiegelden. Dit kon ook niet anders gezien het degelijke programma dat de opleiding aanbiedt (zie Standaard 2). Het auditpanel was met name positief over de creativiteit en de mate van reflectie van de studenten over het (eigen) functioneren in de praktijk in de eindwerken <i>Vakvisie</i> en <i>Handelingsplan</i> . Daarentegen had het auditpanel bij de eindwerken van LO, op één goed <i>eindwerk Project/Scriptie</i> van de voltijd na, moeite om alle eindkwalificaties te traceren en vervolgens het niveau te beoordelen. Tijdens de audit bleek dat het auditpanel niet alleen het eindwerk <i>Project/Scriptie</i> diende te bekijken, maar van elke student ook de twee eindwerken <i>Vakvisie</i> en <i>Handelingsplan</i> . Deze drie eindwerken moeten, zo gaf de opleiding aan, het gehele niveau van onderzoek van studenten aantonen. Tevens werd het het auditpanel duidelijk dat in de selectie van afstudeerdossiers van de voltijd ook enkele studenten uit een oud(er) cohort waren opgenomen, die - in tegenstelling tot de recent afgestudeerden uit het cohort 2010-2011 - gedurende hun studie in beperkte mate onderzoeksvaardigheden hadden ontwikkeld. Deze punten hebben het auditpanel doen besluiten om zijn steekproef na het locatiebezoek uit te breiden.
Aanvullende steekproef	Het beeld dat het auditpanel voorafgaand aan de audit had ten aanzien van het vakinhoudelijke niveau is na het bekijken van de complete afstudeerdossiers van de voltijd en de deeltijd versterkt. In de eindwerken <i>Eindstage, Vakvisie</i> en <i>Handelingsplan</i> is het auditpanel positief over het stevige, vakinhoudelijke niveau van de studenten. Het auditpanel zit ten aanzien van de beoordeling van deze eindwerken nagenoeg op een lijn met de beoordeling van de examinatoren van de opleiding. Het auditpanel vond het eindwerk <i>Project/Scriptie</i> weliswaar inhoudelijk van mindere kwaliteit dan de andere drie eindwerken, maar tegelijkertijd is het van mening dat het een voor de praktijk relevant product is, waarbij studenten projectmatig te werk gaan. Het auditpanel vindt met name de diepgang van het onderzoek en de reflectie/discussie over de resultaten in relatie tot de gebruikte methodologie in elk eindwerk en over het geheel van de eindwerken bezien, beperkt. Bij de eindwerken <i>Vakvisie</i> en <i>Handelingsplan</i> valt het auditpanel daar niet over. Bij meerdere studenten zag het auditpanel dat zij daar wel degelijk toe in staat zijn. Bij de ene student is de legitimering van de gemaakte keuzes in het proces echter meer uitgebreid en diepgaand aanwezig en is meer relevante literatuur gebruikt, dan bij de andere student.

Bij het eindwerk <i>Project/Scriptie</i> , waar het auditpanel een steviger niveau van onderzoek (o.a. op basis van de doelstellingen ten aanzien van dit product en de beoordelingscriteria) had verwacht, vindt het auditpanel de methodologische kwaliteit, op twee uitzonderingen bij de voltijd en één uitzondering bij de deeltijd na, aan de magere kant. Een klein verbeterpunt vindt het auditpanel de schrijfvaardigheid van de studenten. De opleiding zou een correcte spelling en grammatica in de eindwerken in zekere mate voorwaardelijk kunnen stellen alvorens de student mag afstuderen.

In het vakinhoudelijke niveau in met name de eindwerken *Eindstage, Vakvisie* en *Handelingsplan* herkent het auditpanel bij beide varianten duidelijk het hbo-bachelorniveau van de studenten. Daarnaast laat een deel van de voltijd- en deeltijdstudenten in deze eindwerken ook zien, dat zij beschikt over (beperkte) onderzoeksvaardigheden. Het auditpanel ziet hierin bij de meeste studenten, met name in het eindwerk *Project/Scriptie*, een aanzienlijke mogelijkheid tot verbetering. Er bestaat een discrepantie tussen het ambitieniveau van de opleiding LO ten aanzien van praktijkgericht onderzoek (zie Standaard 1) en de eisen die zij stelt aan de eindwerken enerzijds en de hoeveelheid aandacht die er was voor het ontwikkelen van onderzoeksvaardigheden in de programma's en het beperkte aantal EC's dat staat voor het eindwerk *Project/Scriptie* anderzijds. Doordat de opleiding LO (i) nog de nieuwe eindkwalificaties moet implementeren, waarin onderzoek expliciet is opgenomen, (ii) zich ervan bewust is, dat er tijdens de opleiding expliciet aandacht voor onderzoeksvaardigheden moet zijn en daar in de programma's maatregelen voor heeft getroffen (zie Standaard 2) en (iii) aandacht heeft voor de professionalisering van docenten op dit gebied, heeft het auditpanel er het volste vertrouwen in dat verbeteringen zichtbaar zullen worden in het niveau van onderzoek in de eindwerken *Project/Scriptie* van beide varianten die in het studiejaar 2015-2016 gereedkomen (zie H6 – Aanbevelingen).

Oordeel werkveld

Uit de HBO-Monitor (2012) blijkt dat alumni tevreden zijn over de aansluiting tussen opleiding en werk en over het algemeen vinden dat het opleidingsniveau vergelijkbaar is met het functieniveau van hun eerste baan (respectievelijk 81% en 74%). Uit het gesprek met de vertegenwoordigers uit het werkveld blijkt dat zij onder andere waarderen dat studenten breed worden opgeleid, studenten tijdens de opleiding met verschillende doelgroepen in aanraking komen, studenten goed worden voorbereid op de latere lespraktijk. Bovendien zijn zij positief over de toegevoegde waarde van het ICT-project voor het werkveld (zie Standaard 2). De stagecoaches zijn positief over de overlegssystematiek met de opleiding. De leden van de VAC geven aan dat zij structureel bijeenkomen en dat de opleiding aandacht heeft voor de aanbevelingen die in de bijeenkomsten ter sprake komen. Het werkveld (h)erkent het gekozen profiel van de opleiding.

Weging en Oordeel

Oordeel: voldoende

Het auditpanel vindt het oordeel 'voldoende' op beide varianten van toepassing. Na het in een aanvullende steekproef in samenhang beoordelen van de verschillende eindwerken in de afstudeerdossiers, komt het auditpanel vooral op basis van het sterke vakinhoudelijke niveau in de eindwerken voor beide varianten tot een positief oordeel over het gerealiseerd eindniveau. Sinds het studiejaar 2013-2014 werkt de opleiding LO bovendien structureel aan de verbetering van het toetsen en beoordelen in de voltijd en in de deeltijd. De resultaten zijn reeds voor het auditpanel zichtbaar. De examencommissie geeft daarnaast in samenwerking met de toetscommissie in toenemende mate invulling aan haar kwaliteitsborgende rol, zowel pro- als reactief.

Dat het niveau van onderzoeksvaardigheden bij alle studenten voor verbetering vatbaar is, is duidelijk. Mede gezien de beperkte aandacht die in de programma's uitging naar het ontwikkelen van onderzoeksvaardigheden en het beperkte aantal EC's dat voor het eindwerk *Project/Scriptie* stond, vindt het auditpanel dit thans minder van invloed op zijn oordeel. Zeker gelet op de getroffen maatregelen rond praktijkgericht onderzoek die het auditpanel bovendien het volste vertrouwen geven, dat zowel in de voltijd als in de deeltijd verbeteringen zichtbaar zullen worden in de eindwerken *Project/Scriptie* die vanaf het studiejaar 2014-2015 worden opgeleverd.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het auditpanel is onder de indruk van het gekozen profiel en de uitwerking daarvan in de programma's. De opleiding LO onderscheidt zich nadrukkelijk van andere opleidingen LO in Nederland met een door alle docenten en het werkveld gedragen praktijktheorie. Deze eigenheid en de wil om een stevig programma te behouden, bemoeilijkt het doorvoeren van veranderingen bijvoorbeeld ten aanzien van praktijkgericht onderzoek. De opleiding kiest er nu voor om zich te richten op het ontwikkelen van onderzoekend vermogen en een kritische houding bij de studenten. Praktijkgericht onderzoek is voor de opleiding LO dienstbaar/ondersteunend aan het beroep(sproduct). Een vervolgstap is om deze visie op een adequate wijze te vertalen naar de programma's en in het toetsen en beoordelen. Het auditpanel is positief over de veranderingen die de opleiding reeds heeft ingezet.

De opleiding LO realiseert naar het oordeel van het auditpanel in beide varianten de basiskwaliteit. De opleiding zegt wat ze doet en doet wat ze zegt. Dit vertaalt zich in een krachtige, praktijkgerichte leeromgeving voor studenten. De vernieuwing van de curricula komt bovendien ten goede aan de kwaliteit van het onderwijs. Het docententeam is bevlogen, betrokken en vakbekwaam. Daarnaast beschikt de opleiding over moderne voorzieningen in het 'Z-gebouw'. Ook de eindwerken zijn relevant voor de praktijk. Op grond van de beslissingen van de NVAO komt het panel met het oordeel 'goed' voor de Standaarden 1 en 2 en 'voldoende' voor Standaard 3, voor de opleiding als geheel tot het oordeel 'voldoende'. Het adviseert de NVAO dan ook de opleiding te accrediteren voor een periode van zes jaar.

6. AANBEVELINGEN

Gerealiseerd eindniveau en Praktijkgericht onderzoek

Het auditpanel heeft er het volste vertrouwen in dat de opleiding het niveau van onderzoeksvaardigheden van de studenten door de genomen maatregelen zal verbeteren en dat dit niveau ook zichtbaar zal worden in de eindwerken. Toch beveelt het de opleiding aan om in het studiejaar 2016-2017 (i) praktijkgericht onderzoek aansluitend bij de doelstelling in de programma's vorm te geven (o.a. het zoeken naar de juiste balans en maatvoering voor een opleiding LO), (ii) het expliciet maken van de aandacht voor onderzoeksvaardigheden door te zetten en (iii) de mate/diepgang van praktijkgericht onderzoek in de eindwerken extern te laten beoordelen.

Het auditpanel acht het raadzaam dat de opleiding de aandacht voor praktijkgericht onderzoek, zoals passend bij het beroep, beperkt houdt en kwalitatief blijft insteken (bv. onderzoeksmethoden zoals observeren, enquêteren, interviewen en literatuurstudie) en er tegelijkertijd op inzet, dat hetgeen studenten aan onderzoeksvaardigheden meekrijgen van een stevig hbo-bachelorniveau is. Het auditpanel vraagt daarbij vooral aandacht voor de methodologische kwaliteit in de eindwerken (bv. de legitimering/verantwoording van de gebruikte onderzoeksmethode, de systematische verzameling en verwerking van data, het gebruik van literatuur en de kritische reflectie).

BIJLAGE I Scoretabel

Scoretabel paneloordelen Christelijke Hogeschool Windesheim hbo-bacheloropleiding Leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding voltijd en deeltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. Beogde eindkwalificaties	goed
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	goed
Standaard 3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eendoordeel	voldoende

BIJLAGE II Opleidings specifieke eindkwalificaties

In onderstaande tabellen volgen de eindkwalificaties van de opleiding LO van Christelijke Hogeschool Windesheim.

Aantal	Eindkwalificaties
1	Onderwijsvoorbereiding: alle activiteiten en beslissingen van de leraar die leiden tot een ontwerp van een uit te voeren les of onderwijsleerpakket in alle onderwijstypen en educatieve situaties buitenschools.
2	Lesuitvoering: alle activiteiten en beslissingen van de leraar die leiden tot de realisatie van de geplande lessen of onderwijsleerpakketten.
3	Onderwijsevaluatie: alle activiteiten en beslissingen van de leraar die gericht zijn op een waardebeoordeling en/of beoordeling van onderwijsleerprocessen en leerresultaten.
4	Functioneren als lid van een vaksectie, een netwerk, een bewegingsteam.
5	Functioneren als lid van een docententeam.
6	Kunnen ontwikkelen, hanteren van een visie op het beroep en dat kunnen expliciteren vanuit vakconceptuele kaders, zowel in geschreven als in gesproken vorm.
7	Zichzelf verder kunnen ontwikkelen en professionaliseren.

Tabel 6 – Eindkwalificaties LO Windesheim tot en met 2013-2014

Aantal	Eindkwalificaties
1	Interpersoonlijk handelen
2	Pedagogisch handelen
3	Vakinhoudelijk en vakdidactisch handelen
4	Organisatorisch handelen
5	Samenwerken met collega's
6	Samenwerken met omgeving van de school
7	(Zelf)reflecteren en persoonlijk ontwikkelen

Tabel 7 – Eindkwalificaties LO Windesheim vanaf 2014-2015

NB. De opleiding LO voegt aan de HBO-kernkwalificaties een extra Windesheim-kernkwalificatie toe: Zelfsturing op de eigen opleiding en loopbaan. Als beroepsbeoefenaar sturing kunnen geven aan de eigen loopbaanontwikkeling.

BIJLAGE III Schematisch overzicht opleidingsprogramma

Voltijd¹⁷

	Eerste semester	Tweede semester
Studiejaar 1 Basisniveau	<p>Propedeuse / Major 1</p> <p><u>Gemeenschappelijk deel (23 EC):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Theorie (10 EC): inleiding onderzoek 1 (1EC), bewegen en eigen lichaam: anatomie en fysiologie (3EC), bewegen en leerprocessen (3EC), filosofie (3EC) - Praktijk (8EC): bewegen en muziek (1EC), spel 1 (2EC), turnen 1 (1EC), contactporten (1EC), zwemmen 1 (1EC), circus (1EC), klimmen (1EC) - SLB 1 (2EC) & mentoraat (1EC) & winterkamp (2EC) <p><u>LO specifiek (7 EC):</u></p> <p>Oriëntatie werkveld en opleiding LO 1 (3EC) en oriëntatie werkveld en opleiding LO 2 (4EC)</p>	<p>Propedeuse / Major 2</p> <p><u>Gemeenschappelijk deel (17 EC):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Theorie (8EC): inleiding onderzoek 2 (1EC), bewegen en presteren (3EC), bewegen en beïnvloeden (3EC), EHBO (1EC) - Praktijk (6EC): atletiek (1EC), spel 2 (1EC), turnen 2 (1EC), zwemmen 2 (1EC), lichaamsgeoriënteerde methodieken (1EC), fitness en toegepaste inspanningsfysiologie (1EC) - SLB 2 (1EC) & mentoraat (1EC) & zomerkamp (1EC) <p><u>LO specifiek (13 EC):</u></p> <p>Aanbieden bewegingsactiviteiten 1 (2EC) en 2 (2EC), groepsstage basisonderwijs (4EC), bewegen en muziek 2 (1EC), trends in de LO (1EC), eigen beweeggeschiedenis (1EC), sociaal-maatschappelijke contextualiteit van LO en sport (2EC)</p>

	Eerste semester	Tweede semester
Studiejaar 2 Gevorderd niveau	<p>Verbredende minor</p> <p><u>Beroepscomponent (27 EC):</u></p> <p>Stage (5EC): kleuterstage (1EC), groepsstage basisonderwijs (4EC)</p> <p>BOO's¹:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Didactiek-methodiek (17EC): didactisch denken en handelen in het basisonderwijs 1 (3EC), spel 1 (3EC), turnen 1 (3EC), atletiek 1 (3EC), bewegen en muziek 1 (3EC), zwemmen 1 (2EC) - SW²: pedagogiek basisonderwijs (1EC) - HB³: motorische en fysieke ontwikkeling (2EC) - SLB⁴: SLB 1 (2EC) <p><u>Profileringscomponent (3 EC)</u></p>	<p>Major 3</p> <p><u>Beroepscomponent (16):</u></p> <p>Stage: Lintstage basisonderwijs (5EC)</p> <p>BOO's:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Didactiek-methodiek (7EC): didactisch denken en handelen in het basisonderwijs 2 (2EC), spel 2 (1EC), turnen 2 (1EC), atletiek 2 (1EC), bewegen en muziek 2 (1EC), zwemmen 2 (1EC) - SW: LMZB⁵ 1 – visie op bewegen en bewegingsonderwijs (1EC) - HB: kracht (1EC) - Minorbegeleiding 1 (2EC) <p><u>Schoolthema-component (7 EC)</u></p> <p><u>Profileringscomponent (7 EC)</u></p>

¹⁷ De voltijdvariant zoals die in cursusjaar 2013-2014 is aangeboden, is als uitgangspunt genomen voor standaard 2.

Studiejaar 3 Gevorderd niveau	Major 4	Major 5
	<u>Beroepscomponent (19 EC):</u> Stage (8EC): stage voortgezet onderwijs 1 (4EC), zwemstage (4EC) BOO's: <ul style="list-style-type: none"> - Didactiek-methodiek (6EC): methodisch en didactisch denken en handelen in het voortgezet onderwijs 1 (4EC), inzicht en handelen in de stagesituatie 1 (2EC) - SW: LMZB 2 – grondslagen van 'verantwoord' bewegingsonderwijs (2EC) - HB: bewegingsanalyse (1EC) - SLB 2 (2EC) <u>Schoolthemacomponent (7 EC)</u> <u>Profileringscomponent (4 EC)</u>	<u>Beroepscomponent (20 EC):</u> Stage (11EC): stage voortgezet onderwijs (8EC), werkveldoriëntatie speciaal onderwijs (3EC) BOO's: <ul style="list-style-type: none"> - Didactiek-methodiek (6EC): methodisch en didactisch denken en handelen in het voortgezet onderwijs 2 (3EC), inzicht en handelen in de stagesituatie 2 (3EC) - SW: psychologie en pedagogiek in de adolescentie (1EC) - SLB 3 (2EC) <u>Schoolthemacomponent (7 EC)</u> <u>Profileringscomponent (3 EC)</u>
Studiejaar 4 Bachelor niveau⁶	Verdiepende minor	Major 6
	<u>Beroepscomponent (20 EC):</u> Stage: eindstage 1 (10EC) BOO's: <ul style="list-style-type: none"> - Didactiek-methodiek: atletiek 4 (1EC) - SW: LMZB 3 – ontwikkelen van een eigen vakvisie (7EC) (bachelor) - Minorbegeleiding 2 (2EC) <u>Schoolthemacomponent (7 EC)</u> <u>Profileringscomponent (3 EC)</u>	<u>Beroepscomponent (30 EC):</u> Stage: eindstage 2 (14EC) (bachelor) BOO's: <ul style="list-style-type: none"> - Didactiek-methodiek (2EC): spel 5 (1EC), turnen 4 (1EC) - SW: speciale pedagogiek en onderwijszorg (5EC) (bachelor) - Project of scriptie (7EC) (bachelor) - SLB 4 (2EC)

¹BOO's: beroepsondersteunende onderwijseenheden, ²SW: sociale wetenschappen, ³HB: humaan biologische wetenschappen, ⁴SLB: studieloopbaanbegeleiding, ⁵Leer menselijk zich bewegen, ⁶In het leer- en toetsplan is de inrichting van het vierde studiejaar te zien zoals deze geldt voor studenten die een stage lopen in het buitenland.

Deeltijd¹⁸

	Eerste semester	Tweede semester
Studiejaar 1 Basisniveau	<p>Propedeuse / Major 1</p> <p><u>Beroepscomponent (40 EC):</u> Stage (16EC): stage BO 1 (8EC), werkpleklers 1(8EC)</p> <p>BOO's:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Didactiek-methodiek (14EC): Motieven van bewegen (5EC), Basislesgeefbekwaamheden (5EC), Aanbieden van bewegingsactiviteiten 1 (2EC), Aanbieden van bewegingsactiviteiten 1 (2EC) - SW: Ontwikkelingspsychologie en pedagogiek voor BO (2EC) - HB (5EC): Bewegen en presteren (3EC), Motorische en fysieke ontwikkeling (2EC) - Inleiding onderzoek 1 (1EC) - SLB 1 (2EC) 	<p>Propedeuse / Major 2</p> <p><u>Beroepscomponent (40 EC):</u> Stage (20EC): Stage VO (8EC), Groepsstage basisonderwijs (4EC), Werkpleklers 2 (8EC)</p> <p>BOO's:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Didactiek-methodiek (10EC): Voortgezette lesgeefbekwaamheden 1 (5EC), Methodisch werken en leerhulp geven (5EC) - SW: Ontwikkelingspsychologie en pedagogiek voor VO (2EC) - HB (5EC): Biomechanica en bewegingsanalyse (2EC), Bewegen en eigen lichaam: anatomie en fysiologie (3EC) - Inleiding onderzoek 2 (1EC) - SLB 2 (2EC)
Studiejaar 2 Gevorderd niveau/ Bachelor niveau	<p>Verbredende minor</p> <p><u>Beroepscomponent (39 EC):</u> Stage (16EC): Stage VO 2 (8EC), Werkpleklers 3 (8EC)</p> <p>BOO's:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Didactiek-methodiek (18EC): Methodisch didactisch handelen 1 (5EC), Methodisch didactisch handelen 2 en Introductie SO, Afsluiting lessenreeksen (5EC) (bachelor vanaf 2014-2015), Judo (2EC), Bewegen op Muziek (2EC), Eigen vaardigheid - Spel, turnen en Atletiek (4EC) - SW: Bewegen en leerprocessen (3EC) - SLB 3 (2EC) <p><u>Profileringscomponent (1 EC)</u> Profilering 2^e jaar s1 (1EC)</p>	<p>Major 3</p> <p><u>Beroepscomponent (39 EC):</u> Stage (16EC): Stage SO (8EC), Werkpleklers (8EC)</p> <p>BOO's:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Didactiek-methodiek (4EC): Werkveldoriëntatie 1 (2EC), Werkveldoriëntatie 2 (2EC) - SW (15EC): Het speciale kind (5EC) (bachelor tot en met 2013-2014), Bewegen en beïnvloeden (3EC), Ontwikkelen vakvisie (5EC) (bachelor), Theorie bewegingsonderwijs (2EC) - HB: Trainingsleer (2EC) - SLB 4 (2EC) <p><u>Profileringscomponent (1 EC)</u> Profilering 2^e jaar s2 (1EC)</p>
Studiejaar 3 Gevorderd niveau/ Bachelor niveau	<p>Major 4</p> <p><u>Beroepscomponent (40 EC):</u> Stage (16EC): Eindstage Keuze (8EC) (bachelor), Werkpleklers (8EC) (bachelor)</p> <p>BOO's:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Didactiek-methodiek (9EC): Onderwijsvernieuwing en trends (5EC), Zwemmen (4EC) - HB: Motorisch leren (5EC) - Scriptie (8EC) (bachelor) - SLB (2EC) 	<p>Minor/Major 5</p> <p><u>Beroepscomponent (10 EC):</u> Stage: Werkplek leren (8EC) SLB (2EC)</p> <p><u>Minor:</u> Keuze: Diversiteit of School en sport (30EC)</p>

¹⁸ Voor de deeltijdvariant is voor standaard 2 het volledig vernieuwde curriculum als uitgangspunt genomen, omdat 1) het oude en nieuwe curriculum van de deeltijdopleiding sterk van elkaar verschillen en 2) de laatste groep studenten van het oude programma in januari 2014 is afgestudeerd.

BIJLAGE IV Programma, werkwijze en beslisregels

Auditprogramma Beperkte Opleidingsbeoordeling t.b.v. de hbo-bacheloropleiding Leraar Lichamelijke Opvoeding – Christelijke Hogeschool Windesheim – 22 en 23 oktober 2014.

De beoordeling heeft in een geclusterde vorm plaatsgevonden samen met de hbo-bacheloropleiding Sport en Bewegen (S&B).

Opleiding	Variant
Leraar Lichamelijke Opvoeding (LO)	Voltijd en Deeltijd
Sport en Bewegen (S&B)	Voltijd

Locatie: Campus 2-6, 8017 CA Zwolle

Datum: 22 en 23 oktober 2014

Naam	Rol
Drs. W.G. (Willem) van Raaijen	Voorzitter
Prof. dr. K. (Koen) Breedveld	Lid
Drs. F. (Frans) van de Ven	Lid
Drs. F. (Frank) Jacobs	Lid
K. (Kevin) Vreeburg	Studentlid
I.M. (Inge) Gies Broesterhuizen	Secretaris

Dag 1 – Woensdag 22 oktober 2014

Tijd	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Gespreksonderwerpen
08.45 – 09.00	Inloop & ontvangst auditteam	
09.00 – 10.00	Intern overleg auditteam	
10.00 – 10.45	Management LO en SB Harry Frantzen, domeindirecteur domein Bewegen en Educatie Robert Agelink, directeur Calo Henk van der Palen, hogeschoolhoofddocent opleiding LO Ad Hoogendam, hogeschoolhoofddocent opleiding S&B Thomas Scheewe, hogeschoolhoofddocent opleiding PMT	eigenheid opleiding – ambities - hbo-niveau - relatie beroepenveld – internationalisering - onderzoeksdimensie
10.45 – 11.00	Pauze	Interne terugkoppeling
11.00 – 12.00	Examencommissie/toetscommissie LO en SB Frank van Deursen, voorzitter Examencommissie Gerben Bakker, voorzitter Toetscommissie Roger Linger, lid Toetscommissie	Bevoegdheden en taken examencommissie en toetscommissie - rol in de interne kwaliteitszorg toetsing en beoordeling – feitelijk uitvoering
12.00 – 12.30	Lectoraat en kenniskring LO en SB Ivo van Hilvoorde, lector Bewegen, School en Sport Jeroen Koekoek, hogeschoolhoofddocent Onderzoek, LO Niek Pot, docent S&B, lid kenniskring Wytse Walinga, docent LO, lid kenniskring	Interactie onderwijs en onderzoek - onderzoek doen – lectoraat en kenniskring
12.30 – 13.15	Rondleiding opleidingsspecifieke voorzieningen	
13.15 – 14.00	Lunch auditteam	Interne terugkoppeling

Tijd	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Gespreksonderwerpen
14.00 – 15.00	<p>Studenten LO Voltijd</p> <p>Geurt Welling, 4LO Mike Osnabrugge, 4LO, lid kwaliteitskring, instroom MBO Nynke Teerstra, 4LO, lid opleidingscommissie Timo Bol, 3LO, Honours programma Daniëlle Achterstraat, 3LO Jan Bosch, 2LO, instroom MBO Rune Mondt, 2LO Denise ten Damme 1LO</p> <p>Studenten LO Deeltijd tweedejaars</p> <p>Marit Douma, mbo Onderwijsassistent 2004, propedeuse bachelor Marnix Utrecht 2007 Tristan Schenk, propedeuse bachelor InHolland 2005, hbo-master Fontys 2012 Jan de Vegt, mbo Sport en Bewegen, mbo Verzorging Bram Vergouw, mbo Sport- en bewegingsleiders Lyonne Wisseborn, mbo Sport en Bewegen, bachelor Saxion Enschede 2009</p>	<p>kwaliteit en relevantie programma - studeerbaarheid - aansluiting - toetsen en beoordelen - kwaliteit docenten - opleidingsspecifieke voorzieningen – eigen producten</p>
15.00 – 15.45	Onderwijsactiviteit LO	
15.00 – 15.30	Open spreekuur docenten/studenten LO en SB	
15.45 – 16.00	Pauze	Interne terugkoppeling
16.00 – 17.00	<p>Docenten LO</p> <p>Jaap Kleinpaste, docent en tutor propedeuse, lid kenniskring Joop Duivenvoorden, humane biologie, motorisch leren, onderzoek, lid kenniskring René Dekker, zwemmen, kerndocent en coördinator 2e jaar, lid curriculumgroep Karen Zwerink-Wiersma, humane biologie, kerndocent/coördinator 3e jaar, lid opleidingscommissie Gert van Driel, didactiek, sociale wetenschappen, kerndocent 3e jaar, lid projectgroep ICT Corina van Doodewaard pedagogiek, bewegen en muziek, coördinator master PESP Jan Willem Diekerhof, spel, sociale wetenschappen, kerndocent/coördinator 4e jaar en deeltijd Jorg Radstake, spel, kerndocent 4e studiejaar, gedetacheerd bij NOC*NSF</p>	<p>inhoud en vormgeving programma – eigen inkleuring programma - keuze werkvormen – onderzoekslijn – stage - internationale component - beoordelen en toetsen - borging niveau - aansluiting instromers – relatie docenten beroepenveld – eigen deskundigheid docenten - opleidingsspecifieke voorzieningen</p>
17.15 – 18.00	<p>Werkveldvertegenwoordiging en Alumni LO</p> <p>Werkveld Berend Brouwer, leerplanontwikkelaar SLO; voorzitter veldadviescommissie Gerie ten Brinke, teamleider VO; lid veldadviescommissie Eleonora Kogelman-Zeegers, stagecoach basisonderwijs Cees Gouw, stagecoach voortgezet onderwijs</p> <p>Alumni Gerdo van Dalen, alumnus voltijd 2013 Angenita Lemstra, alumnus voltijd 2013</p>	<p><u>Gespreksonderwerpen</u> <u>Werkveld:</u> contacten met opleiding over onder andere: actuele ontwikkelingen en doorvertaling naar programma - andere wensen vanuit het werkveld – eigen inkleuring opleiding - stage en begeleiding – onderzoekscomponent – niveau</p>

Tijd	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Gespreksonderwerpen
	Werkveldvertegenwoordiging en Alumni SB	
	<p>Werkveld</p> <p>Bert Boetes, voorzitter veldadviescommissie (voormalig adviseur Sport, bewegen en onderwijs Landstede, MBO-Raad en KVLO)</p> <p>Arjan van der Velde, Sportservice Overijssel, samenwerkingspartner</p> <p>Evert Minderaa, KVLO, Olympic Moves, stagebegeleider</p> <p>Anje Boogerd, Topsport Overijssel, stagebegeleider</p> <p>Alumni</p> <p>Kevin Tuin, alumnus 2008</p> <p>Koen Vosmeijer, alumnus 2014</p> <p>Simon Rosmolen, alumnus 2013</p>	<p><u>Gespreksonderwerpen</u></p> <p><u>Alumni:</u></p> <p>o.a. kwaliteit en relevantie van de opleiding (programma, docenten) - functioneren in de praktijk of vervolgopleiding</p>
18.00 – 18.30	Interne terugkoppeling auditteam dag 1	

Dag 2 – Donderdag 23 oktober 2014

Tijd	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Gespreksonderwerpen
11.45 – 12.00	Inloop & ontvangst auditteam	
12.00 – 13.15	Werklunch (documenten F2.40)	Bekijken materialen (toetsen en eventueel portfolio's)
13.15 – 14.15	Studenten SB Voltijd	
	<p>Ralf Westenberg, 1S&B</p> <p>Wouter van der Meer, 2S&B, MBO instroom</p> <p>Anne Mieke Slurink, 2S&B</p> <p>Sander Bast, 2S&B, opleidingscommissie</p> <p>Laurie van der Lugt, 3S&B, Honours programma, lid kwaliteitskring</p> <p>Niek Klunder, 3S&B</p> <p>Jorie Schepers, 4S&B, topsportstatus (PEC Zwolle), vooropleiding VWO</p> <p>Ryanne Burghart, 4S&B</p>	<p>kwaliteit en relevantie programma – studeerbaarheid – aansluiting – toetsen en beoordelen – kwaliteit docenten – opleidingsspecifieke voorzieningen – eigen producten</p>
14.15 – 15.00	Onderwijsactiviteit SB	
15.00 – 15.15	Pauze	
15.15 – 16.15	Docenten SB	
	<p>Arnold Bronkhorst, beleid en strategie, onderzoek, coördinator WVO propedeuse</p> <p>André Kruiswijk, sport- en beweegactiviteiten, coördinator 3e jaar, lid kernteam</p> <p>Niek Pot, beleid en strategie, sportstimulering, onderzoek, lid kenniskring</p> <p>Bobby Perrels, management en organisatie, mentor sport- en beweegactiviteiten, coördinator 4e jaar en scriptie, lid kernteam, teamleider</p> <p>Mandy van Rooden, sport- en beweegactiviteiten, mentor</p> <p>Robert Cotterink, beleid en strategie, management en organisatie, stagecoördinator, lid opleidingscommissie</p>	<p>inhoud en vormgeving programma – eigen inkleuring programma – keuze werkvormen – onderzoekslijn – stage – internationale component – beoordelen en toetsen – borging niveau – aansluiting instromers – relatie docenten beroepenveld – eigen deskundigheid docenten – opleidingsspecifieke voorzieningen</p>
16.15 – 16.30	Interne terugkoppeling / Bepalen pending issues	
16.30 – 16.45	Pending issues (<i>alle gesprekspartners zijn hiervoor beschikbaar</i>)	
16.45 – 17.30	Intern overleg auditteam	
17.30	Terugkoppeling LO en SB	

Auditprogramma Aanvullende beoordeling t.b.v. de hbo-bacheloropleiding Leraar Lichamelijke Opvoeding – Christelijke Hogeschool Windesheim – 26 november 2014.

Locatie: Campus 2-6, 8017 CA Zwolle

Datum: 26 november 2014

Naam	Rol
Drs. W.G. (Willem) van Raaijen	Voorzitter
Prof. dr. K. (Koen) Breedveld	Lid
Drs. F. (Frans) van de Ven	Lid
Drs. F. (Frank) Jacobs	Lid
I.M. (Inge) Gies Broesterhuizen	Secretaris

Tijd	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Gespreksonderwerpen
12.15 – 12.30	Inloop & ontvangst auditteam	
12.30 – 13.45	Werklunch	Delen van de bevindingen van de beoordelende afstudeerdossiers
13.45 – 14.45	Gesprek met de opleiding Robert Agelink, directeur Calo Henk van der Palen, hogeschoolhoofddocent opleiding LO Frank van Deursen, voorzitter Examencommissie Jorg Radstake, docent en begeleider/beoordelaar afstuderen	Gerealiseerd niveau
15.45 – 15.15	Intern overleg	
15.15 – 15.30	Terugkoppeling	

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende (voltijd- en deeltijd)opleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde "Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs" van 22 november 2011. Daarin staan de standaarden vermeld waarop het panel zich bij de beperkte opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het panel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

Op basis van de door opleiding geleverde documentatie heeft het auditpanel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de (voltijd- en deeltijd)variant.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditpanel geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft - ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditpanel met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Een open spreekuur maakte deel uit van het programma. Het auditpanel heeft geconstateerd, dat de betreffende opleiding het open spreekuur tijdig en op correcte wijze onder de aandacht heeft gebracht van studenten en medewerkers.

Tijdens het locatiebezoek heeft het auditpanel de lessen *Didactisch Practicum Basisonderwijs* (2e studiejaar) en *Turnen* (3e studiejaar) bezocht.

Het oordeel van het auditpanel vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een onderwerp 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' of 'excellent' scoren. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs, 22 november 2011'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de kwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende kader genoemde kwaliteitsstandaarden.

Beperkte opleidingsbeoordeling

- Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien standaard 1 of 3 als 'onvoldoende' beoordeeld wordt. Een onvoldoende bij standaard 1 kan niet leiden tot het toekennen van een herstelperiode door de NVAO.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien ten minste twee standaarden als 'goed' worden beoordeeld; waaronder in elk geval standaard 3.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien ten minste twee standaarden als 'excellent' worden beoordeeld; waaronder in elk geval standaard 3.

BIJLAGE V Lijst geraadpleegde documenten

- Kritische reflectie opleiding 'Leraar VO eerstegraads Lichamelijke Opvoeding'
- Organigram instelling / Organigram opleiding.
- Domeinspecifiek referentiekader en de eindkwalificaties
- Schematisch programmaoverzicht.
- Inhoudsbeschrijving (op hoofdlijnen) van de programmaonderdelen, met vermelding van
 - eindkwalificaties, leerdoelen, werkvormen, wijze van toetsen, literatuur (verplicht / aanbevolen), betrokken docent(en) en studiepunten.
- Onderwijs- en examenregeling – OER.
- Overzicht van het ingezette personeel
 - naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid
 - differentiatie in graad uitgedrukt in % van het totaal.
- Overzichtslijst van *alle* eindwerken van de laatste twee jaar.
- Overzicht van de contacten met het werkveld.
- Samenvatting en analyse recente evaluatieresultaten en relevante managementinformatie.
- Verslagen overleg in relevante commissies / organen.
- Documentatie over student- en docenttevredenheid.
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen (presentaties, stageverslagen, assessments, portfolio's e.d.) en beoordelingen.
- Handboeken en overig studiemateriaal.

Het auditpanel heeft de volgende eindwerken bekeken voorafgaand aan de audit¹⁹:

Aantal	Variant	Studentnummer
1	Voltijd	s1025035
2		s1025586
3		s1008215
4		s1024180
5		s1024230
6		s1025552
7		s1024663
8		s1026196
9		s1033988
10		s1024773
11		s1024415
12		s1036040
13		s1024771
14		s1015281
15		s1035225
16	Deeltijd	s1044793
17		s1045251
18		s1044583
19		s1016345
20		s1001831

¹⁹ Om redenen van privacy zijn hier uitsluitend de studentnummers weergegeven. Namen van de afgestudeerde studenten en de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditpanel.

Het auditpanel heeft de volgende eindwerken bekeken in een aanvullende steekproef:

Aantal	Variant	Studentnummer
1	Voltijd	s1035592
2		s1034187
3		s1035396
4		s1034522
5		s1035103
6		s1044394
7		s1035212
8		s1035299
9		s1016231
10		s1034816
11		s1008417
16	Deeltijd	s1045251
17		s1016345
18		s1001831

BIJLAGE VI Overzicht auditpanel

Samenstelling, expertise en korte functiebeschrijvingen (cv's) van voorzitter, leden en secretaris²⁰.

Panelleden	Expertise - audit - kwaliteitszorg	Expertise - onderwijs	Expertise - werkveld	Expertise - vakinhoud	Expertise - internationaal	Expertise - studentzaken
Drs. W.G. van Raaijen voorzitter	X	x				
Prof. dr. K. Breedveld deskundige				X	X	
Drs. F. van de Ven deskundige		x	X	X	x	
Drs. F. Jacobs deskundige		X		X	x	
K. Vreeburg studentlid						X

I.M. Gies Broesterhuizen secretaris	X					
----------------------------------------	---	--	--	--	--	--

Korte functiebeschrijvingen	
Drs. W.G. van Raaijen voorzitter	Dhr. Van Raaijen is partner bij Hobéon en veelvuldig betrokken bij audits, waaronder accreditatieaudits.
Prof. dr. K. Breedveld deskundige	Dhr. Breedveld is algemeen directeur van het Mulier Instituut en bijzonder hoogleraar Sportsociologie en sportbeleid aan de Radboud Universiteit (RU) Nijmegen en was lid van het legitimeringspanel bij het vaststellen van de kennisbasis leraar lichamelijke opvoeding.
Drs. F. van de Ven deskundige	Dhr. Van de Ven is Hoofd Sportbeleid bij de gemeente Den Haag.
Drs. F. Jacobs deskundige	Dhr. Jacobs is hogeschooldocent bij de Haagse Academie voor Lichamelijke Opvoeding en tevens lid van het Lectoraat Jeugd en Opvoeding bij de Haagse Hogeschool.
K. Vreeburg studentlid	Dhr. Vreeburg is vierdejaars student bij de hbo-bacheloropleiding Leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding (ALO) van de Hogeschool van Amsterdam.

I.M. Gies Broesterhuizen is NVAO-gecertificeerd secretaris d.d. november 2010

Op 7 juni 2014 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de hbo-bacheloropleiding *Leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding* en de hbo-bacheloropleiding *Sport en Bewegen* van Christelijke Hogeschool Windesheim, onder het nummer 003059.

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van de NVAO. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende tenminste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling -anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het Evaluatiebureau-, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

²⁰ De grootte van het kruisje in de tabel geeft enigszins de mate van deskundigheid aan (groot is meer, klein is minder).



Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties



Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800

F (070) 30 66 870

E info@hobeon.nl

I www.hobeon.nl